ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 413
Субота, 28 новембар 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

У ОВОМ БРОЈУ:

T-23/59

ЛОВ НА УСПАВАНЕ ВУКОВЕ

Да су вуци велике штеточине — не треба ни говорити. У лето у вучјим породицама појављују се потомци који до зиме порасту и захтевају много хране. Не каже се узалуд „вучји апетит": млади вукови необично су прождрљиви. Читав ован једва је довољан да за један обед подмири апетит два млада вука. Где да зими нађу толико хране кад су се све зверчице посакривале у своје јазбине? Вукови тада у чопорима полазе у пљачкашке походе, насрћу на села и засеоке, нападају путнике по друмовима, проваљују у торове.

Одвајкада људи воде огорчену борбу с тим опасним зверима. Али, лов на њих није лак: вукови су опрезни, лукави и брзи.

Сарадници московске државне инспекције лова почели су недавно да лове вукове на необичан начин: као мамац стављају убијено теле обилно намазано јаким успављујућим средствима. Гладни вуци бацају се на плен и убрзо... заспе. Тако успаване затварају их у кавезе. Овакав начин лова веома је погодан у случајевима кад звери треба ухватити живе.

И КАО ЋЕБЕ...

У Бутану, малој држави што лежи између Тибета и Индије, жене носе веома богате, простране хаљине — да би им преко ноћи служиле и као ћебад за покривање.

И ПСИ...

Неки урођеници у Аустралији користе псе као „покриваче" да би се преко ноћи загрејали. Да би одредили колико је ноћ свежа они кажу „Хладна је за три пса", а за веома хладну: „Ноћ за пет паса!"

ПРВЕ ВАКЦИНЕ – ЈОШ У ПРЕИСТОРИЈИ

Пре више хиљада година, у време Маја, преци данашњих Мексиканаца имали су своје враче који су вршили вакцинисање деце. Зубом змије звечарке они су гребали кожу на мишици сасвим мале деце и тако их „пелцовали" против обољења од змијиног уједа.

У брдовитим и заосталим крајевима Мексика, сиромашни становници и данас врше вакцинацију на исти начин.

ХАРИНГЕ ПУТУЈУ У АНТАРКТИК

Харинга је становник северних мора. Пошто у Антарктику има доста планктона, којима се она храни Руси сматрају да ће се харинга у њему исто толико добро осећати колико и у Арктику и зато су их преселили на југ. Опит је изгледа сасвим успео. Досад се „пресађивање" риба вршило искључиво у рекама. Убудуће чиниће се и из једног мора у друго.

КО БИ РЕКАО...

На једном од института Калифорнијског универзитета у Лос Анђелосу, установљено је да човек обично користи руке за преко 1000 различитих послова.

РЕКЛАМА

Једна од најлепших старих цркава у Француској је чувена катедрала у Шартру зидана у 12 и 13 столећу. Њена фасада и портали спадају међу најчувеније драгоцености средњевековне архитектуре.

Недавно је на железничкој станици у Шартру постављен врло јак звучник. Кад се воз заустави и путници изиђу на перон они чују глас који их позива: „Погледајте улево! Пред вашим очима је чувена катедрала у Шартру коју свакако треба да посетите!". Заиста, необична реклама.

ЛЕТЕЋИ КРАНОВИ

Све више се у свету користе хеликоптери који преносе материјал за монтажу високоградњи. Овај нови начин не само да убрзава него и појевтињује радове. Увелико се већ примењује у Сједињеним Државама, Совјетском Савезу, Великој Британији, Чехословачкој и другим земљама.

Веровали или не! Ripley's

НАЈОСЕТЉИВИЈИ ЋЕЛАВКО У ИСТОРИЈИ

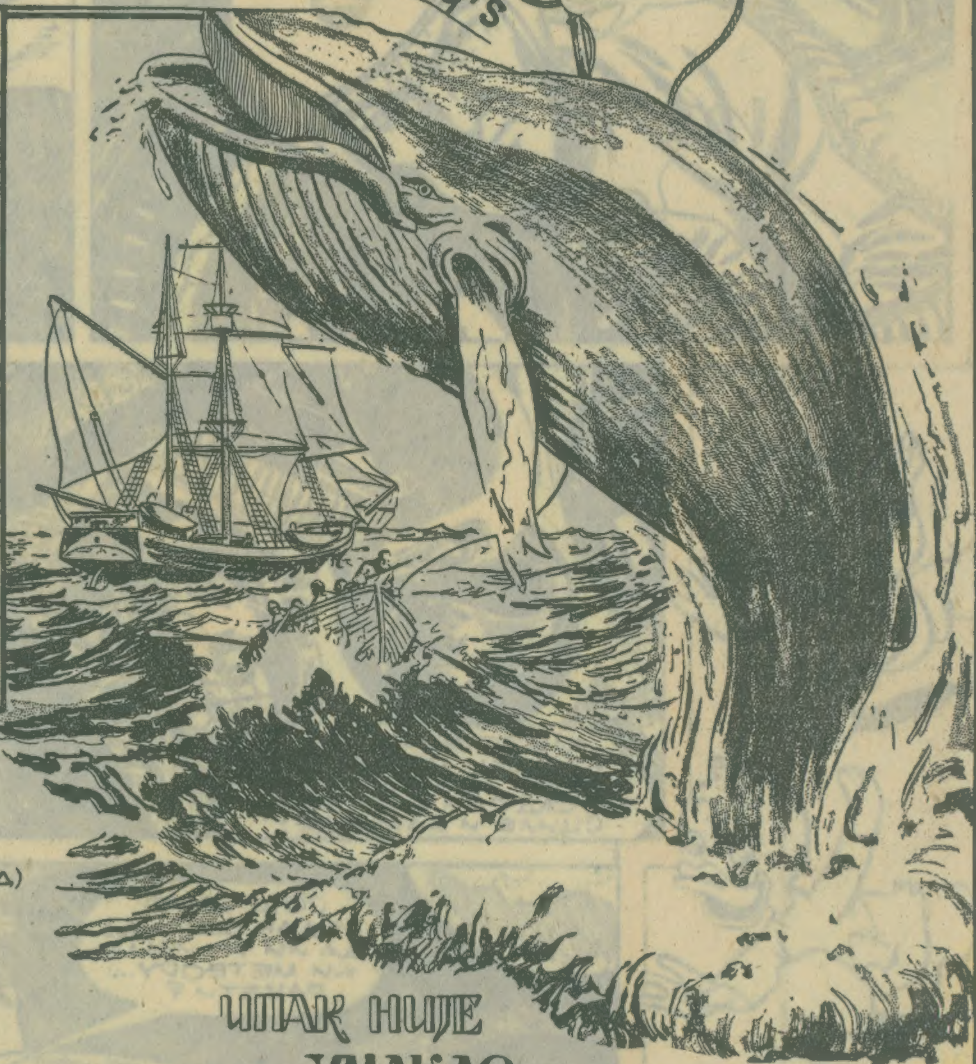
ИМПЕРАТОР ТЕОФИЛ

КОЈИ ЈЕ ВЛАДАО ИСТОЧНИМ РИМСКИМ ЦАРСТВОМ ОД 829 ДО 842 ПОТПУНО ЈЕ ОЋЕЛАВЕО 840 ГОДИНЕ. ОН ЈЕ ТАДА НАРЕДИО ДА СВИ ЉУДИ, ЖЕНЕ И ДЕЦА У ЦАРСТВУ МОРАЈУ ДА БРИЈУ ГЛАВЕ. НЕПОКОРАВАЊЕ ЈЕ КАЖЊАВАНО СМРЋУ!

СПОМЕНИК ЧИНИЈИ СУПЕ

ЦИРИШКА ФОНТАНА У СТРАЗБУРУ (ФРАНЦУСКА) ПОДИГНУТА ЈЕ У ЗНАК СЕЋАЊА НА ЈЕДНУ ЧИНИЈУ СУПЕ ОД ПРОСА КОЈА ЈЕ 1576 ГОДИНЕ, НАЈБРЖИМ ПУТЕМ ПОСЛАНА ИЗ ЦИРИХА ДА БИ СЕ ПОКАЗАЛО КАКВОМ БИ БРЗИНОМ, У СЛУЧАЈУ НАПАДА, ШВАЈЦАРЦИ МОГЛИ ДА ДОТУРЕ ПОМОЋ СТРАЗБУРУ

ИПАК НИЈЕ УМАКАО... ПИТЕРУ ПЕДОКУ, КАПЕТАНУ КИТОЛОВАЧКОГ БРОДА ИЗ НЕНТАКЕТА, ПРЕКИНУЛО СЕ УЖЕ ОД ХАРПУНА И РАЊЕНИ КИТ НЕСТАО ЈЕ У ДУБИНАМА ПАЦИФИКА

13 ГОДИНА КАСНИЈЕ ПЕДОК ЈЕ УЛОВИО ИСТОГ КИТА. ПРЕПОЗНАО ГА ЈЕ ПО СВОЈИМ ИНИЦИЈАЛИМА НА ХАРПУНУ КОЈИ ЈЕ КИТ ЈОШ НОСИО У ТЕЛУ

ПЛОД СМОКВЕ С ЦРВЕНОМ ШАРОМ У ОБЛИКУ СЛОВА „Н" УЗРЕО ЈЕ У БАШТИ ХИЛДЕ (HILDA) РОУЗ У ЊУ БЕДФОРДУ (САД)

ГУСКУ СТАРУ 31 ГОДИНУ ИМА ЕН ГАЛАГЕР ИЗ ИВЕРТА (САД)

НАУШНИЦЕ С КОСОМ ВОЈВОДЕ ОД ЕСЕКСА КОЈА МУ ЈЕ БИЛА ОТСЕЧЕНА НА ГУБИЛИШТУ НОСИЛЕ СУ ЖЕНЕ ИЗ ШЕСТ ГЕНЕРАЦИЈА ЊЕГОВЕ ПОРОДИЦЕ

МАЛИ ИНТЕРВЈУ С МЕСЕЦОМ

Питање:

Колико вам је година?

Одговор:

Око 5,000,000.000.

Питање:

Зашто се осмехујете?

Одговор:

Зато што сам недавно добио први поклон од Земље.

Питање:

Ваше главно занимање?

Одговор:

Служим као џиновски рефлектор — одбијам на Земљу Сунчеву светлост и светлим вам ноћу. Понекад, међутим и замрачујем Сунце. Поред тога регулишем плиму и осеку на Земљи. Од давнина још вршим дужност космичког часовника мерећи време својим менама. Уосталом, нисте ви тек онако назвали време између два млада месеца — месецом.

Питање:

Шта највише волите?

Одговор:

Разуме се, највише волим свој посао. Обожавам, такође, сликарство, поезију и музику. Није узалуд Бетовен мени посветио своју чувену „Месечеву сонату", а 26,001 отсто свих стихова опевају мене или ме бар помињу.

Питање:

Ваш однос према науци?

Одговор:

Најбољи. Жалосно је само што се још осећају последице заблуда неких научника. На пример, италијански астроном Ђовани Ричиоли из XVII века назвао је моје равнице „морима" — „Морем кише" и „Морем Тишине" и томе слично — сматрајући да временске прилике на Земљи зависе од мојих фаза. А то нема везе са истином. Али, зато сам помогао Њутну да открије закон свемирске гравитације, Ојлеру да реши велики проблем три тела, а данашњим научницима да одгонетну мноштво нових тајни природе.

Питање:

Шта ће, по вашем мишљењу, најпре заинтересовати прве астронауте кад стигну на Месец?

Одговор:

Ја ћу сваком моћи понешто да пружим. Алпинисти ће на мени наћи планине које не заостају за онима на Земљи. Моји кратери су толико велики да у један од њих могу да се сместе сви ваши највећи вулкани. Вулканолозима стоји на располагању и активни вулкан. Љубитељима супротности пружам могућност да на себи испитају ноћну хладноћу од минус 150 и дневну жегу од плус 130 степени.

Питање:

Шта бисте имали да поручите нашим читаоцима?

Одговор:

Ватрен Месечев поздрав. И жељу за што скорији и срећнији сусрет.

ИМЕНА...

У једном малом америчком граду сударила су се два аутомобила. Догађај готово обичан и свакодневан. Али, саобраћајац који је пришао да извиди случај био је запањен кад су се возачи легитимисали: један се презивао Креш (што преведено на наш језик значи: судар, слом) док је за воланом других кола седела нека госпођица Колижн, чије презиме такође значи — судар.

Касније је истрага утврдила да су и возач Креш и госпођица Колижн више пута кажњавани због прекршаја саобраћајних прописа, углавном као кривци за сударе.

★

У Оклохама Ситију недавно је један хронични бекрија био тридесет и шести пут ухапшен и кажњен због пијанства. Његово име је: Денијел Дранкенд, што би у преводу гласило Денијел Пијаница.

★

Приликом прикупљања прилога за неку добротворну продају у Лос Анђелосу, неки човек позвао је телефоном организаторе и понудио као свој прилог две дивље патке.

— Ја лично не марим патке, — објаснио је, — али волим да их ловим. Све што уловим поклањам својим суседима или добротворним друштвима.

Кад је један службеник друштва отишао да узме прилог, једва је успео да задржи осмех чуђења. Наиме, човек који је понудио дивље патке звао се Џон Малерд. Његово име гласи у преводу Џон Дивљи Плован.

Ко је био КРАЉ АРТУР?

ЛЕГЕНДЕ И ПРИЧЕ ПУНЕ РАЗНИХ ЧУДНОВАТИХ ДОГАЂАЈА — ТАЈНА ЧАРОБЊАКА МЕРЛИНА — КО СУ БИЛИ ВИТЕЗОВИ ОКРУГЛОГ СТОЛА

Краљ Артур је рођен, каже прича, пре много векова када је Енглеска још била прекривена густим непроходним шумама по којима су лутали медведи, дивљи јелени и многе друге животиње. Кроз ове тајанствене шуме костарили су на коњима наоружани витезови, и чопорима својих паса гонили дивљач и делили мегдане један с другим. Земља је била расцепкана на многе поседе и моћни феудалци су често међусобно ратовали.

Из језера се појавила рука

Као све легенде, и прича о краљу Артуру пуна је разних чудноватих догађаја. Краљ Енглеске Пендрагон повиновао се речима Мерлина, најстаријег и најмудријег чаробњака тог доба: у највећој тајности држао је вест о рођењу свог сина, и предао га на чување сер Ектору, свом верном старом витезу. Чаробњак је детету дао име Артур.

Једног дана, пошто је краљ Пендрагон умро, почела је борба око престола између моћних лордова. Тада се умешао чаробњак Мерлин: показао је витезовима један велики камен, који се на тајанствен начин појавио, са забоденим мачем на коме је писало: „Онај ко извуче овај мач из стене, прави је краљ Енглеске“.

Окупљени витезови су узалудно покушавали да извуку мач. Тада је уз осмех ратника камену пришао непознати младић. Са лакоћом је извукао мач и тако су се оствариле речи пророчанства. То је био Артур. Мерлин је онда објавио истину о његовом рођењу и пореклу, а млади Артур био је крунисан за краља.

По легенди, краља Артура је штитила Мерлинова магија. Једном из неког језера појавила се рука, која му је пружила богато украшен мач „Ексхалибур“. Захваљујући њему краља Артура нико није могао да победи у борби.

Витезови округлог стола

Када се Артур оженио, његов таст — један од тадашњих моћних феудалаца — поклонио му је као свадбени дар округао сто, који је некада био у замку краља Пендрагона. И ускоро, 140 јунака из групе највернијих Артурових штитоноша и пратилаца, који су после победе на гозбама седели за овим столом, названи су „Витезови округлог стола“.

Многе приче о краљу Артуру и његовом ратовању у вези су са Витезовима округлог стола — сер Гавеном, Ланселотом, Галахедом, Гаретом и осталима. По легенди, када су многи непокорни феудалци — Артурови непријатељи — исувише ојачали и борбе биле све жешће, пријатељство Витезова округлог стола се раскинуло.

Тајна Авалона

У последњој бици краљ Артур окружен телима својих погинулих витезова, био је

смртно рањен. По његовом наређењу, последњи преживели витез сер Бедивер бацио је чаробни мач „Ексхалибур“ у оно исто језеро из кога га је некада Артур добио и она иста рука је узела мач и нестала. Тада је сер Бедивер однео рањеног краља до оближње реке, где су их у чамцу при обали сачекале три жене обучене у црно. Барка са краљем Артуром се отиснула ка Авалону.

Легенда каже да су ове жене исцелиле ране краљу и да он и сада живи. Једног дана он ће се опет појавити. Али ни једна прича не каже где се налази Авалон. По другима, краљ Артур је умро у барци, и жене су га сахраниле у Гластону и на каменој гробници урезале: „Овде лежи Артур, који је био и опет ће бити краљ“.

Краљ Артур о коме знамо да је био витешки владар потстакао је машту многих песника и сликара широм света. Али то је само легенда.

Уствари све је настало из књиге „Смрт Артурова“, коју је у 15 веку написао витез сер Томас Малори, док је чамио у тамници. Већ тада су постојале многе приче о Артуру, али Малори их је, за време дугих часова у тамници, сакупио у једну књигу.

Чак и за Малорија то је био мит, јер није знао ни када је Артур живео. Већ тада то су биле само приче и предања, за која, по његовим речима, ни он сам није био сигуран да ли су истинита.

... Можда истина

О стварном крају Артуру мало се зна. Има мало података, свега два-три стара рукописа на латинском језику у којима се помиње његово име. Међутим, зна се да је он живео неких хиљаду година пре него што је Малори био рођен, као и то да он није био краљ.

Да би се дошло до правог Артура, мора се ићи далеко у прошлост све до петог века. Енглеском су тада већ, четири стотините године, владали Римљани и мештани ових острва били су свикли на градове, храмове и калдрмисане путеве. А онда је наступило „мрачно доба“.

Када су римске легије напустиле Британију, разна варварска племена са континента — Англи, Сакси и Јути — почели су да наступају. Нико није могао да их задржи, јер земљом, сада незаштићеном римским легијама, управљало је неколико краљева, разједињених и слабих да одбране и своје личне поседе.

Велики војник

Тада се појавио војсковођа по имену Артур и успео да против освајача удружи све тадашње владаре Енглеске, и стане на чело целокупне војске. Из дванаест битака са варварима, Артур је успео да изађе као победник.

Међутим он је био само војсковођа. Можда је био полу Римљанин потомак легионара који су у Британију дошли још са императором Цезаром, и више се никад нису вратили својим кућама. Можда се он облачио као римски војник, и борио на зидинама тврђава које су римске легије напустиле.

Артур није могао да спречи упаде англосаксонских племена, нити да их потисне из Енглеске, јер су она била врло јака. Али је успео да освајачима осујети надирање у западне и северне области земље. Захваљујући томе, Брити, који су ту живели као староседеоци још пре него што су дошли Римљани, остали су заштићени. И данас у Велсу или Корнволу постоје насеља чија имена потичу још од њих.

После дванаест великих битака Артур је ишчезао из историје. Ништа се више не зна о њему, а можда се неће ништа ни сазнати. Прави Артур је чак више мистерија него и сама легенда, јер је о њему врло мало писано, а легенда, претварајући га у краља створила је од њега митску личност.

Постепено, у току векова, Британија се мењала. Велшани су написали поеме о Артуру ратнику, сматрајући га за краља. Приче о његовом ратовању и јунаштву прошириле су се од Корнвола до Француске, и Нормани када су 1066 године дошли у Британију, донели су своје верзије о овом легендарном војсковођи, додајући му још своја обележја: оклоп, каваљерство према дамама и друге особине. За лутајуће витезове певаче-мистрале, претходнике трубадура, Артур није био полу Римљанин или британски војсковођа, већ нормански краљ. То су доцније постале приче које је Малори читао.

Мада није више било Округлог стола, замка, витезова и величанствених турнира, захваљујући легенди Артур је остао такав.

Артуров замак?

У Керлеону, у Јужном Велсу, већ столећима налази се један травом обрастао брежуљак који мештани из околине

сматрају за легендарни Артуров Округли сто. Године 1927 археолози су прекопали ово место и нису наравно нашли никакав округли сто, али су откопали амфитеатар римске тврђаве — можда једно од дванаест утврђења, која је прави Артур, британски војсковођа, бранио од Саксона.

Једног дана они ће можда пронаћи и нешто друго. А дотле све остаје тајна са једним малим историским трагом о британском војнику кога је легенда претворила у краља.

КЛЕТВА ПОГЛАВИЦЕ

Када ствари не иду како треба у Чирикахуа Планинама у југоисточном делу Аризоне, што често бива, људи затресу главама и промрмљају: „То је Џеронимова клетва“! Новајлије не поклањају пажњу овом празноверју, али им се наметне ипак мисао: можда има нешто што није обична легенда.

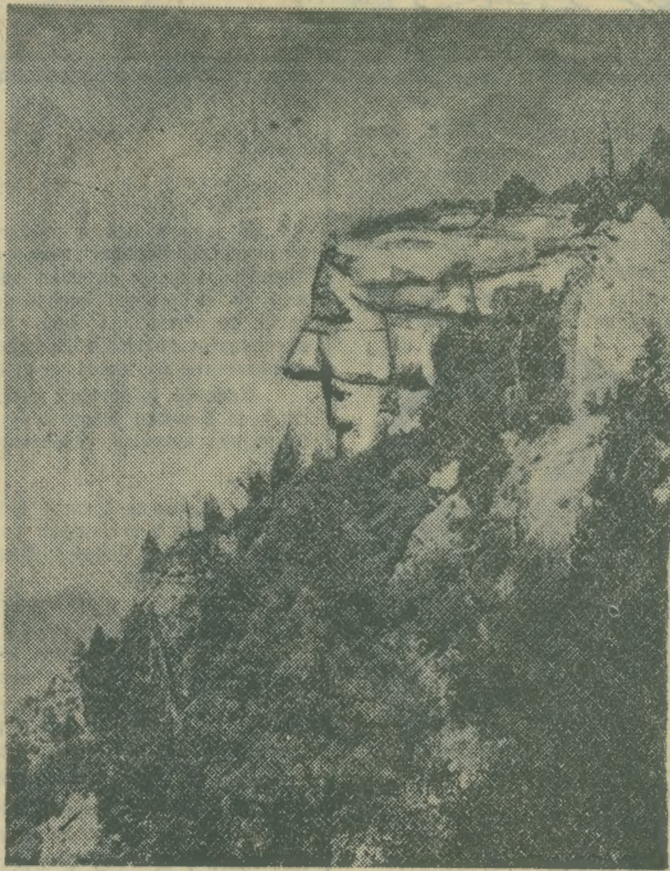
Џеронима, последњег поглавицу дивљих и ратоборних Апаша заробиле су 1886 године трупе генерала Мајлса. Прича се да је он, када је поведен у изгнанство у Флориду подигао песницу високо изнад главе и страшним гласом изрекао клетву на беле људе који су отели његову домовину од народа.

Високе планине више не поседују Апаши, али мржња индијанског вође као да још влада њеним кањонима и стеновитим гребенима.

Пре неколико година, пењући се на Сребрни врх (висок 2.670 м) Велдон Хелд, планинар, застао је близу врха да се одмори. Када се окренуо, остао је запањен, јер је угледао, јако истакнут према плавом небу — профил једног Индијанца како зури преко мркожутих брегова, долина и пустиња хиљаду метара испод њега.

— То је Џеронимо! — узвикнуо је Хелд, верујући да је одгонетнуо разлог празноверја људи тог краја.

Нико дотле није ни поменуо ово велико камено лице, а како је доцније установљено, било је чак непознато и околном становништву. Ипак оно ту стоји вековима, као исклесано.

Природа је сама у стени начинила профил четири пута већи од лица, људском руком направљених, четворице америчких претседника: Вашингтона, Џеферсона, Линколна и Теодора Рузвелта, у стенама планине Рашмор, у Дакоти. Џеронимов профил од браде до врха главе дуг је 85 метара и потпун: ту су уста, једно око, велики нос, па чак и боре око уста, образа и ока невероватно су живе. Профил у све му личи на Индијанца, јер је стена чак и црвенкасто мрка, готово исте боје као кожа.

Пред овим ко зна када исклесаним каменим лицем човек остаје као опчињен. Смисао за време и простор потпуно ишчезавају и намеће се помисао на оне неустрашиве, мистериозне црвенокошце који су некада лутали овим планинама у потрази за храном или непријатељем. Опчињеност је потпуна тако да се појављује и страх: иза прве стене фијукнуће отровна стрела и забости се у леђа или груди.

Можда клетва Џеронимова није била само мит. Можда га је неко од Апаша уклесао у стену планина Чирикахуа да непрестано гледа на изгубљену земљу свог племена и да никад не да мира белим уљезима.

Волт Дизни снима ЖИВОТ БЕТОВЕНА

Амерички филмски продуцент Волт Дизни провео је кратко време у Бечу, јер има намеру да почетком марта идуће године почне снимање филма о животу Лудвига Бетовена.

— Да би филм био аутентичан, — рекао је Дизни, — изабрао сам Беч, пошто је славни композитор највећи део свог живота у њему провео.

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

Агенција „Светлан“ јавља свој нашој деци

Земља Облака, новембра

Нову 1960 годину не могу да вам лично честитам, јер сам јако заузет на другим странама Земље, а потребно је да посетим и неке друге планете у свемиру, јер и тамо има деце, па сам замолио мога малог другара Ескија да ме замени. Он је радо пристао, а с тим се сложио и Деда Мраз.

Мали Ески ће ускоро кренути из Земље Облака да би стигао тачно 1 јануара да вам честита — Нову — 1960 — годину. Којим ће путевима ићи и шта ће све доживети док стигне до циља, обавештаваће вас у сваком броју „Политикин забавник“ који ће излазити у децембру.

МАЧЕ И ПАЧЕ

ШТА ЛИ ТО ПЛОВКА ИМА НА ГЛАВИ? КЉУН? НЕ, ТО МИ СЕ НЕ ДОПАДА И МОРА ДА НИЈЕ КОРИСНО.

КАД СУ ОБЕ ГУРНУЛЕ ГЛАВУ У ПОРЦИЈУ, МАЦА ПРИМЕТИ СА ЗАПРЕПАШЋЕЊЕМ ДА КЉУН МНОГО ВРЕДИ!

ОСТАЛА САМ ГЛАДНА! ПОВЛАЧИМ РЕЧ, КЉУН ЈЕ ОДЛИЧНА СТВАР. МОРАМ СЕ ОБРАТИТИ ДОКТОРУ ВРЕМУ ДА И МЕНИ ОВАКО НЕШТО НАПРАВИ.

КАМУФЛАЖА

Природа је савршеном камуфлажом заштитила многе животиње и инсекте од истребљења. Ево неколико заиста занимљивих примера.

Пронађите инсекта! У овом случају то није баш тешко, јер „рогати примерак" није обратио пажњу у ком је правцу трње усмерено. Али, неки су обазривији и спретнији па ће се у случају опасности поставити у обрнут положај и сигурно избећи опасност.

Гусеница на трновитом жбуну заиста личи на суву гранчицу. У моменту опасности по живот, она може да се дуже време одржи у положају праве гранчице. За то она излучи неку врсту фине нити између главе и стабла која је одржава у очигледно тешком положају.

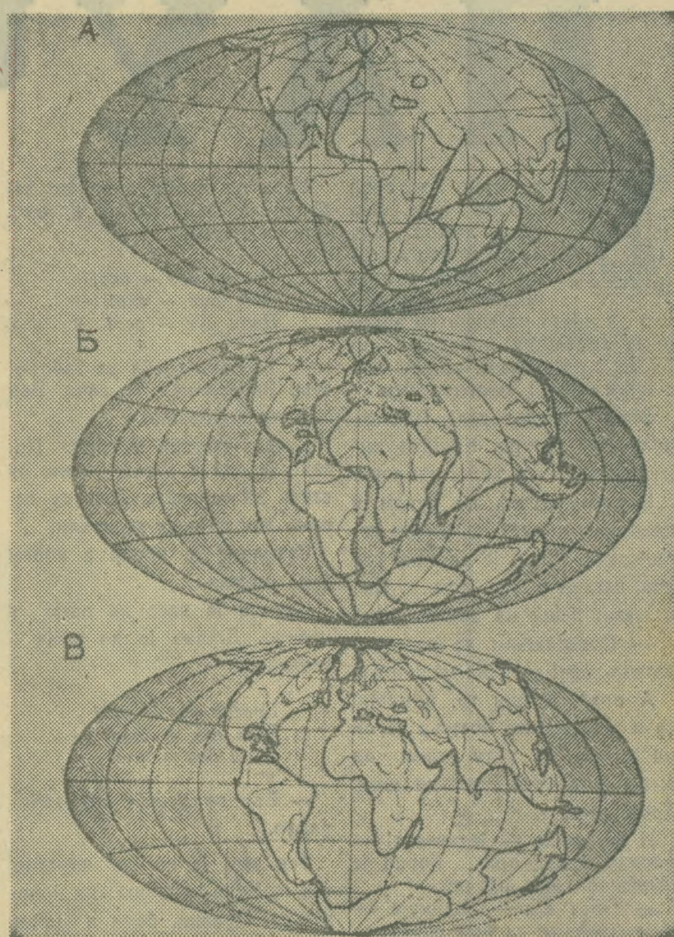
ЕВО КАКО СЕ ДОГОДИЛО

Аустриски геофизичар и метеоролог Алфред Вегенер (1880—1930) изнео је 1912 године своју хипотезу о постанку и премештању континената, која има знатан број присталица у свим земљама.

По Вегенеру, у почетку историје Земљине коре сви континенти су претстављали целину — један континент који је назван „Пангеа". Он је био изграђен од стена какве и данас преовлађују на континентима, тј. од стена у којима највише има сицилијума и алуминијума. Због таквог састава тај слој стена назван је у науци „сиал" (по хемиским знацима сицилијум-Си и алуминијум-Ал). Те стене су лаке, па је „Пангеа" пливала изнад више или мање пластичне тешке базалтне масе, у чијем саставу има највише сицилијума и магнезијума. По хемиским знацима та два елемента овај слој је назван „сима".

У току Земљине геолошке историје, због њеног обртања око своје осе, настале су силе које су изазвале цепање „Пангее". Почетком Мезозојске ере, средњег доба Земљине историје, тј. пре неких 130 милиона година, „Пангеа" је почела да се комада. Од ње су се одвојиле и отишле на запад по слоју „симе" Северна и Јужна Америка (скица А), док је у простор између њих продрла морска вода па је тако постао Атлантски Океан. На исти начин су се од „Пангее" одвојили и други континенти. Већ почетком Терцијера, пре неких 30 милиона година, континенти су почели да добијају облике (скица Б), а сасвим сличне садашњим тек почетком Квартара, најновије периоде у историји Земљине коре, односно пре милион година (скица В).

Ранију повезаност континената Вегенер доказује сличношћу њихове геолошке грађе и облицима обала: највећа је подударност обала Гвинејског Залива Африке и североисточне обале Јужне Америке. Вегенеровом хипотезом о постанку континената могу да се објасне и неке друге појаве: постанак веначних планина, промена климе у појединим геолошким периодима и у ледено доба итд. Зато је она, без обзира на неке недостатке, примљена међу геолозима и географима.

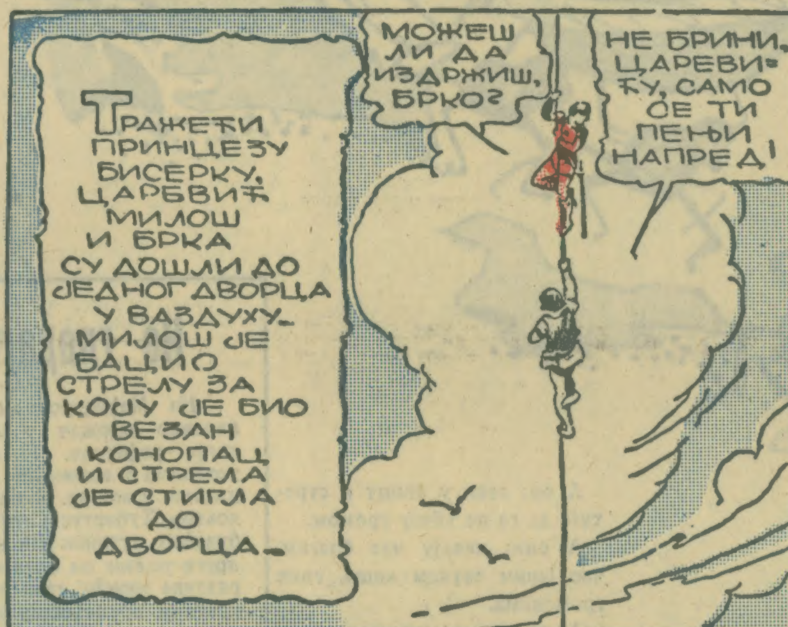

НА БРОДУ ИМА 38 ЛАБОРАТОРИЈА

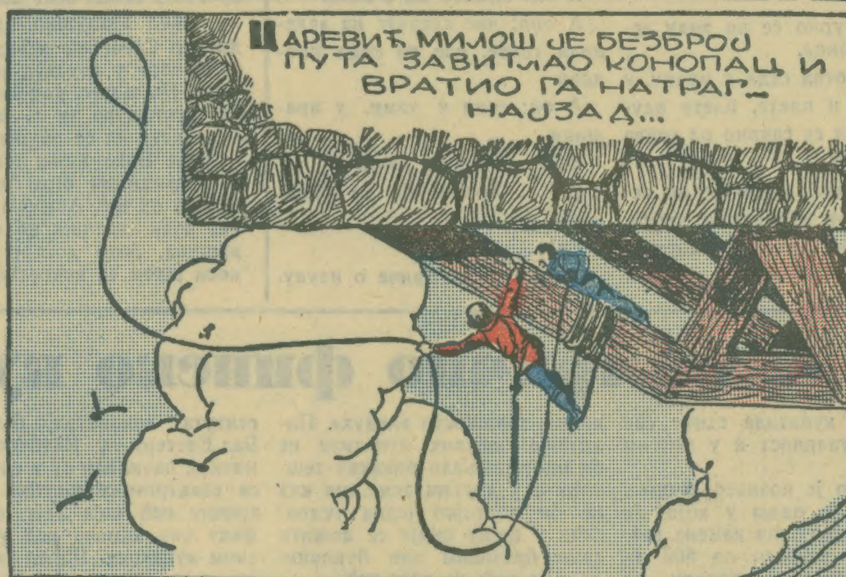
Из луке у Одеси испловио је совјетски брод „Војејков" и пошао на прво путовање ради океанографских испитивања. Дуг 84 метра и тежак 3.600 тона, он ће моћи да плови 3 и по месеца не дотичући се лука. На броду је опремљено 38 лабораторија са најновијим врстама инструмената. Помоћу шест чекрка испитиваће се разне дубине океана. „Војејков" је снабдевен и уређајима за испитивање високих слојева атмосфере. Сви метеоролошки резултати саопштаваће се преко бродске радиостанице на све четири стране света.

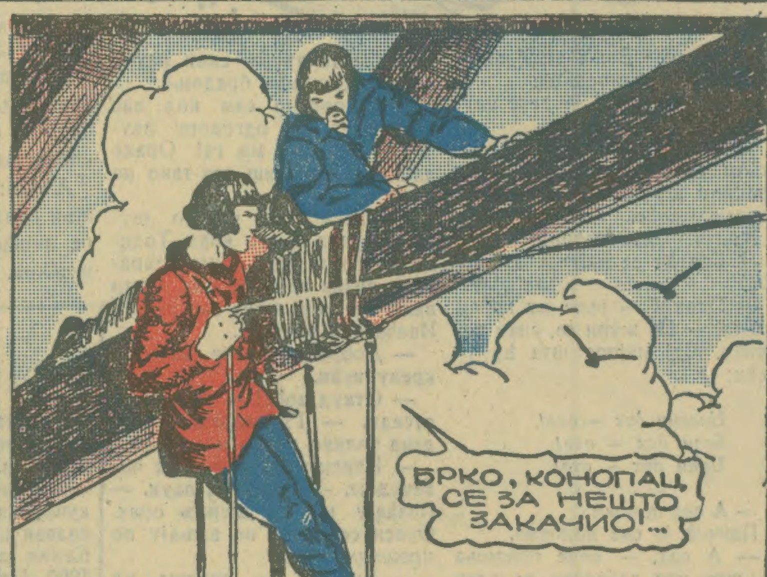
ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

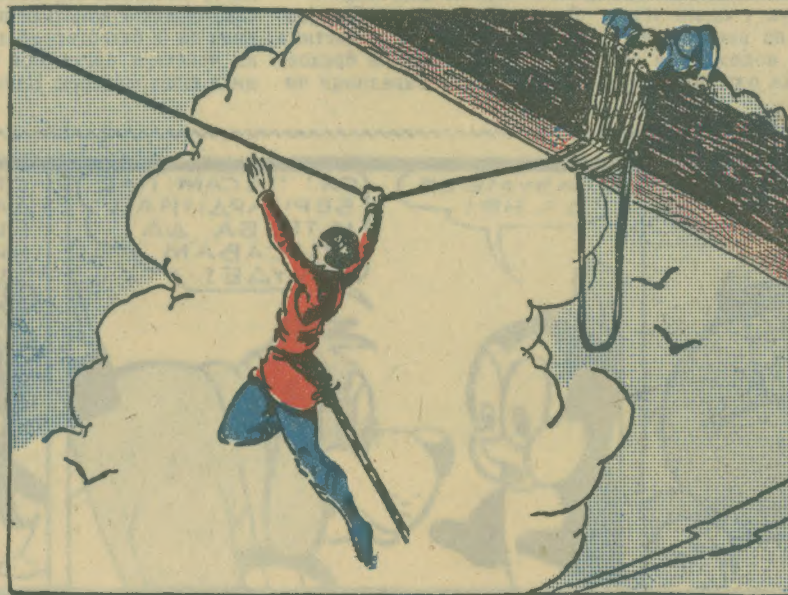
ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

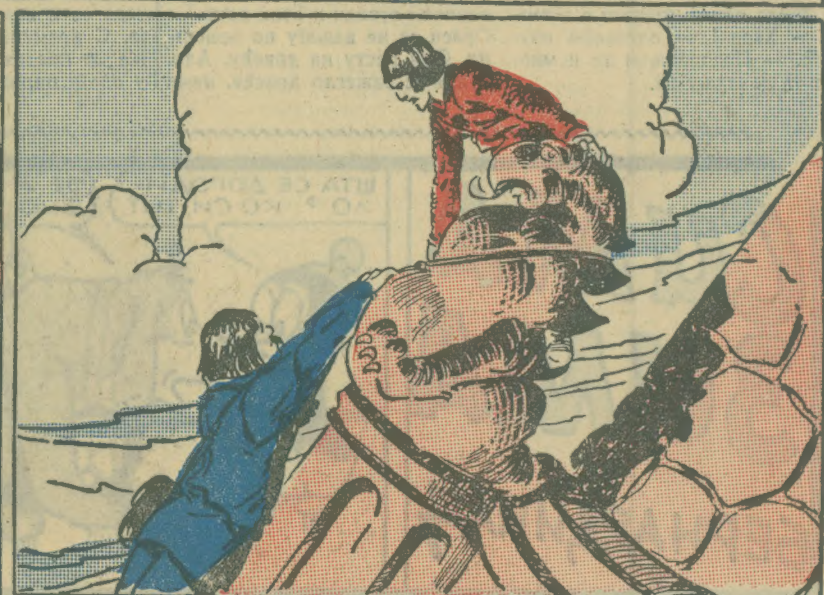

ПАУЧИЋ

ЦРНАЧКА ПРИЧА

Ех, само да сиви паучић није био такав лажов. Сад не би морао да седи у тами, у прашини, не би морао да плете паучину на зидовима земљаних лонаца. Гојио би се од банана и живео под сунцем као и многи други..

Земља је гладовала. Пресахнули сви извори. Кишица није падала. Нису расли плодови.

Кренуо паучић по сувом и прашњавом путу да тражи себи хране. Ишао је он тако гладан, гладан и љут љут... Иде и види: лежи на земљи орах.

— Поздрављам те и много захваљујем! — рече мали паук.

А орах, чувши то, померио се и закотрљао. Котрља се он по земљи, по путу сувом од жеге. А паучић трчи за њим. Трчи, трчи.

И наједном — један-два! — пропао некуд орах. Горко је заплакао сиви паучић.

— Опет ћу, — јадикује он — гладан да легнем спавати.

— Ко ће то гладан лећи да спава? — запита из мишје рупе љутит и пискав глас.

Над земљом се појавио мали, малецни човек. Згрбљен и брадат.

— Ко си ти? — задивљен упита паук.

— Корен плода ето ко сам! — одговори му брадоња. — Шта ти треба, охо-хо? Зашто плачеш, ех, хо-хо-хо?

— А како не бих плакао, — одговори паук. — Узео си мој орах. А ораси се данас не ваљају по прашини.

Корен се громко засмејао.

— Хо-хо-хо! Замисли! Баш невоља! Ја ћу ти донети много плодова. Воља ти банана, воља ти — поморанџи.

— Све то хоћу! — рече паучић.

Човечуљак нестаде под земљом да би отуд изишао с великом корпом. У корпи се налазило воће.

Заиграо сиви паучић.

— Сад ћу се најести и бићу сит.

— Охохо! — рече му корен плода. — Не жури се, сиви паучићу. Чуј најпре шта ћу ти рећи:

Црвени дух — охо!
Бели дух — охо!
Црни дух — охо!

— А сад понови.

Паучић је све поновио.

— А сад, — рече брадоња — што пре заборави те речи и никад немој причати о њима

— Хвала! — одговори паучић. — Поздрављам те и много ти захваљујем.

Узео он корпу с воћем, забацио је на раме и кренуо. Иде он и пева.

Црвени дух — охо!
Бели дух — охо!
Црни дух — охо!

— Те речи треба да заборавим. Заборавићу те речи. Већ сам их заборавио.

Стигао паучић у град. Позвао је оца и суседе и они су стали да се госте. Јели су толико док се нису заситили.

Сутрадан је корпа с воћем била празна.

Паучић је узео на раме и кренуо. Дошао је до рупе и запевао:

Црвени дух — охо!
Бели дух — охо!
Црни дух — охо!

— Ево речи које сам заборавио.

Тек што је он то изустио, кад из рупе изиђоше три човечуљка. Црвени, бели и црни. Били су веома прљави, веома стари и брадати. Јер они су живели под земљом тамо где је корење воћа.

— Шта ти треба, сиви пауче? — запиташе брадоње.

— Заборавио сам код вас свој орах, — одговори паучић. — Дајте ми га! Орахе данас не налазиш тек-тако на друму.

— Даћемо ти уместо шупљег ораха много воћа. Толико много да ћеш њиме нахранити читав паучији род. Само пази, не певај више ову песму. Иначе зло по тебе.

— Добро, — рече паук и крену кући.

— Откуд воће! — питали су суседи. — Где нађеш сваког дана толико много плодова?

— Корење ми даје. Три човечуљка, — одговори паук. — Плаћају ми за шупаљ орах. Ораси се данас не ваљају по прашини.

— Дабоме! — рекоше му паукови-суседи и отац-паук. — Ораси се не ваљају по прашини. Они расту на дрвећу. Али, сунце је сажегло дрвеће, нема више хране у земљи. Поћи ћемо с тобом, паучићу, узећемо корпе, донећемо много банана и урми.

Дошли они до рупе и сиви паучић запева:

Црвени дух — охо!
Бели дух — охо!
Црни дух — охо!

— Прљави духови прљаве мишје рупе, одмах ми вратите мој орах. Ораси се данас не ваљају по прашини!..

Зајечала земља. Тресну о гром. На небу блеснула муња. Линула киша. Дугоочекивана киша. Пљусак је откидао с грана празне орахе и лишће пожутело од врућине. Кишни поток понео је много ораха и лишћа.

— Ај! ај-ај! — повикао је паук и од страха се завукао у туђу кућу.

— Ај-ај-ај! — повикао је паук и згурио се на зиду земљаног лонца.

И тако отад седи у мраку, у прашини, и плете, плете паучину да би се сакрио од гнева човечуљака.

А они: тихо бубњају по земљи опалим плодовима, шуморе лишћем, блеште сунцем и муњама.

А он: седи у лонцу и страхује да га не убију громом.

А они: певају час благим, час јаким звуком кише, грме громовима.

А он: онемео од страха.

А они: час гледају из зеленила траве, час из срца плодова.

А он: седи у тами, у прашини.

Ех!... Да није паук!

Ех!... Хранио би се бананама.

Ех!...

И то је крај приче о пауку.

БОРБА СЛОНА И АЈКУЛЕ

На обали Кеније, у Источној Африци, недавно су домороци-рибари били сведоци необичне и узбудљиве борбе између једног слона и јата ајкула. Рибари сматрају да се слон, помахнитао од жеђи, бацио у таласе да би пливајући стигао до острва Ламу које лежи 15 километара далеко од обале. Кад се жедна животиња налазила готово на домаку свог

циља, појавило се неколико џиновских ајкула и бацило на слона. У почетку је слон успевао да се брани својим великим зубима и да одбије све нападе. После дуге борбе он је најзад подлегао јер је једна ајкула успела да му раскида врат.

Индиски лекарски приручник од пре 400 година

Амерички и индиски лекари су недавно завршили проучавање индиског лекарског приручника „Ајур веда" од пре 4000 година. Поред неколико стотина рецепата који су се употребљавали још 2000 година пре наше ере у овом приручнику налази се и дрога Резерпин која се и тада употребљавала као лек против неких психичких поремећаја.

Не гледајте кроз прозор...

На Међународном конгресу за астронаутику, који је недавно одржан у Лондону, више лекара је прочитало своје реферате. У њима се расправљало о животним условима у којима ће се кретати васионски путници за разне планете и звезде. Немачки научник који сада ради у Америци, доктор Хубертус Страголд, посветио је свој рад чулу вида будућих путника. По њему ће човекове очи наићи на сасвим друге услове од ових на Земљи. Пошто неће бити уобичајене разлике између дана и ноћи, сунце ће нестајати само у оним кратким временским размацима док се ваздушни брод буде кретао у сенци неке планете, а то ће се догађати веома ретко.

Ако ваздушни бродови буду грађени са прозорчетом, доктор Страголд сматра да ће се путници изложити великој опасности у случају да голим оком посматрају спољни простор. По њему, довољно је да се у сунце упре поглед само 15 секунди па да се спржи мрежњача. Према томе, онај ко буде хтео да се одушевљава лепотама космоса лако може да ослепи. Биће мање опасно дивити се Земљи, али очи ће и том приликом бити засењене сунчевом светлошћу која се одбија од ње. Астронаутима ће површина наше планете бити пет пута светлија но што нама изгледа светла месечева површина. Зато доктор Страголд предлаже да сваки путник носи шлем са покретним сунцобраном.

Електрично финско купатило

Финска купатила стичу све већу популарност и у другим земљама.

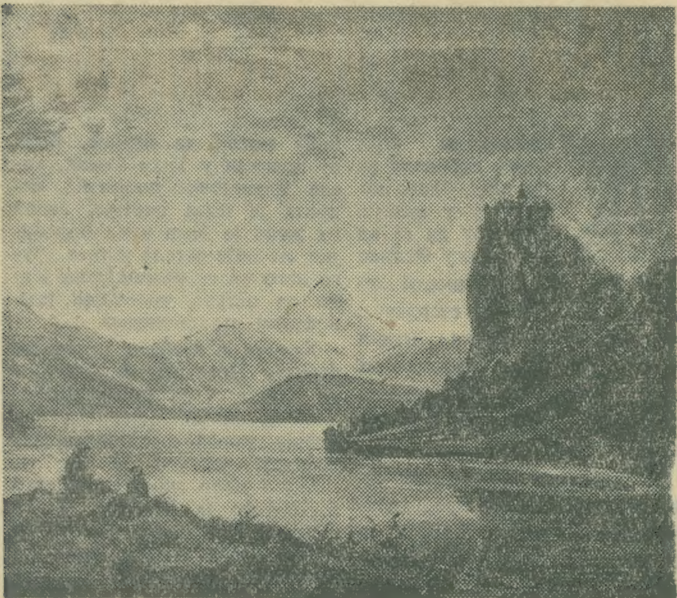
Као што је познато, финско купатило је одаја у којој се налази специјална камена пећ. Камен се загрева од 800 до 1000 Целзијевих степени, од чега се и ваздух у одаји усија. С времена на време камење се прелива водом чиме се у одаји одржава одређени минимум влажности ваздуха. Подизање оваквих купатила не би претстављало никакву тешкоћу и у другим земљама кад не би постојао један услов: пећи у њему смеју се ложити само брезовим или буковим дрвима која не дају чађ.

Али, како да се одржава једно такво купатило у местима где је тешко набавити брезова и букова дрва? Сарадници института лековитих бања у Бад-Елстеру, у Источној Немачкој, начинили су у сарадњи са електро-инжењерима електричну пећ која даје исти ефект као камена пећ у финском купатилу. Поред тога, они су испитали лековито својство финског купатила и утврдили да је благотворно дејство на човечији организам последица више фактора. Наиме, висока температура при релативно ниској влажности ваздуха — од 5 до 12 процената — изазива обилно знојење; испаравање воде коју у одређеним временским размацима сипају на пећ изазива електризацију ваздуха, а усто кад вода испари повећава се количина инфра-црвених зракова које пећ из себе испушта.

СИМА ЗИМА И БЕРНАРДИНАЦ

ШТА СЕ ДОГОДИЛО? КО СИ ТИ?
ЈЕ Л' ТИ ПОТРЕБНО СПАСАВАЊЕ?
РАЗУМЕ СЕ ДА НЕ!
ОХ! ЈА САМ ПАС БЕРНАРДИНАЦ И ТРЕБА ДА СПАСАВАМ ЉУДЕ!
ОТПУСТИЋЕ МЕ С ПОСЛА! ДАЛИ СУ МИ НАЈМОДЕРНИЈУ ОПРЕМУ АЛ' ЈА ЈОШ НИКОГ НИСАМ СПАСАО У ШВАЈЦАРСКИМ АЛПИМА! ШМРК!
АЛПИ!?

Кроз наше планине

БЛЕД

СЛИКАР ВИСОКИХ ПЛАНИНА

Словеначки сликар Марко Пернхарт посветио се искључиво сликању високих гора, Алпа и његових вечито заснежених врхова, језера и горских потока. Нико се ни пре ни после њега код нас није с толико љубави и разумевања посветио једино сликању пејзажа на планинама. У току целог живота он није насликао ниједан портрет и вероватно да је у том погледу јединствен не само у историји нашег већ и светског сликарства. Јединствена је исто тако и његова енергија и страст с којом је сликао. Он је најплоднији сликар Јужних Словена јер је у току свог кратког живота насликао око 4.000 слика у уљу и графика. Није био редак случај да Пернхарт за један сат наслика и по три слике. Радио је од јутра до мрака, и потпуно је жртвовао свој приватан живот уметности. У вечитом трагању за новим мотивима пропутовао је целу Средњу Европу, живео је у више од 30 разних градова био у Инсбруку, Бечу, Минхену, Трсту, Милану, Фиренци.

Марко Пернхарт се родио у Сподњем Медгорју. код Великовца 1824 године. Много је сликао у Аустрији. Његово право словеначко име Пернат преиначено је у Пернхарт тако да је у том свом германском облику познато и код нас. Па ипак, поред свега, целог живота се Пернхарт сматрао и осећао Словенцем и никада није престао да воли своју родну Корушку којој је посветио највећи број својих радова.

Као уметник-луталица, он се рано отиснуо из родног места у свет. Већ као двадесетпетогодишњи младић постао је славан и продао једну своју слику за 300 златних динара. Колико је то за оно време био огроман износ види се по томе што се за њега могло купити 600 говеда.

Свој велики успех у сликарству Пернхарт је постигао захваљујући нарочито томе што је кренуо сасвим новим правцем у савременом сликарству и што је уместо портрета и призора из свакодневног живота, својим сународницима први пружио панораму њихове родне груде и вољених планина. Он је био сликар реалиста и трудио се да на највернији и најпрецизнији али истовремено уметнички начин, на платну оживи природу и њене лепоте. У оно време кад није било фотографије, слика која је имала у себи фотографску верност али и уметничку лепоту зачас је освајала људе.

У трагању за живописним пејзажима и величанственим видицима Пернхарт није презао ни од највећих физичких напора и најтежих и најопаснијих успона. У току 1858 и 1859 године он се дванаест пута попео на највиши врх у Аустрији Велики Клек (Гросглокнер — 3.798 метара) да би са њега насликао величанствену панораму, поглед на све четири стране света. Ова слика је дуга девет и висока један метар. Врхове од преко 2.000 метара, па и Гросглокнер, Пернхарт је посећивао и зими. Да се не би смрзао употребљавао је грејалицу на уље над којом је кравио своје укрућене прсте и стврднуте боје.

Велики љубитељ таквих пејзажа он је поред осталих насликао панораму Добрача (у Аустрији) слику која је дуга 7 а висока 1 метар, Стола (8 x 0,96 метра) Шмарне Горе (6 x 0,94 метра) и најзад Триглава (7 x 1 метар). Нарочито је велики успех постигла панорама Триглава која је за живота сликара била изложена у Љубљани у Сали грбова (данашњег универзитета). Читаве поворке људи ишле су да виде ову слику која је продата за 700 златних динара док је друга са самим врхом Триглава продата за 600.

У то време Пернхарт је већ стекао велики углед и његов савременик, сликар и критичар Принцхофер је писао: „Човек с невероватно јаком вољом и великим даром за сликање пејзажа сликар Марко Пернхарт успео је да оствари оно о чему смо ми сви само сањали. На својим платнима приказао је лепоту и величину горске природе онакве какве се указују пред гледаоцем кад се сам испне на врх".

ШПИКОВА СКУПИНА

Приликом последње посете врху Триглава преморени и исцрпени сликар, који је тада већ имао 45 година, доживео је несрећни случај. Силазећи с гребена, готово пред самим данашњим планинарским домом Кредарицом (2.500 м) сликар је закачио својим штафелајем стену услед чега се стрмоглавио у амбис. Губитку равнотеже допринело је нарочито то што планинари тада нису носили ципеле са оковом или гумом већ гвоздене шиљкове (дерезе) који су се причвршћивали за ноге; данас се они употребљавају само за ходање по снежницима. Пошто се налазио сасвим при дну гребена он је падао око 20 метара али је остао у животу. Тешко повређеног сликара носачи и пратиоци су однели у долину Крму и одатле у Мојстрану. Од повреда задобијених приликом овог пада, прелома неколико ребара и контузије, сликар је после непуне две године умро.

Пошто је завршио панораму Триглава коју је радио чак и као тешко болестан он се вратио у Целовац где је коначно пао у постељу и из ње се није више дигао. Мада је продао преко 2.000 слика и за њих добио огроман новац Пернхарт, који је издашно помагао пријатеље и много трошио за време својих путовања, умро је као пуки сиромах, у беди, 1871 године у Целовцу.

Данас се у Љубљанској галерији налази 12 одабраних његових слика а још велики број у музеју у Целовцу као и у другим музејима у Аустрији.

ПРВИ СПОМЕН И прва ЖРТВА ТРИГЛАВА

Постанак имена Триглав до данас није поуздано утврђен. По народном предању највиши врх Југославије добио је своје име по паганском словенском богу Троглаву који је управљао елементарним природним силама: кишом, снегом, муњама и громовима.

Први пут се помиње масив Триглава, без именовања саме планине али с назначењем њених особености, у аналима бледских грофова 1004 године.

Тек 1491 године када је објављена географска карта Средње Европе записано је и име Триглав. На карти је обележен масив Јулиских Алпа с назначењем његовог највишег врха „Монс Триглавензис".

Између 1617 и 1619 године Италијан Филип Гера направио је први рељеф Триглава који је дуго чуван у музеју у Грацу.

Прва слика Триглава објављена је у „Ориктографији" познатог француског ботаничара Балтазара Хакеа који је крајем 18 века проучавао флору Алпа. Слика о биљном свету Алпа која се налазила на насловној страни дело је словеначког сликара Фридриха Бараге.

Прва жртва Триглава о којој је остао поуздан податак био је водич из Јереке — Антон Корошец. Догодило се то једне јулске ноћи, 1822 године. На предлог картографског завода из Беча допутовао је тада преко Љубљане и Бохиња на Вело Поље, у подножју Триглава, аустриски инжењер и геометар Босио коме је стављено у задатак да провери висину триглавског врха. Дотад извршена мерења колебала су се између 9.224 и 10.194 стопа. Око подне 5 јула стигла је група од пет људи на врх Триглава. Њу су сачињавали инжењер Босио, аустриски поручник Јохан Ротхамел додељен да их прати, и три водича-носача Антон Корошец, Антон Кос из Јереке и Симон Старе из Копривника.

Први је био најбољи познавалац триглавског масива јер се тамо и раније пео, а његов отац Лука Корошец је био први човек који се 1778 године попео на врх Триглава.

На самом врху извршене су све припреме за мерење. На највишој тачки Триглава постављена је пирамида која је после више деценија пркосила олуји и невремену. Према Босиовом премеравању Триглав је био висок 9.070 стопа (око 3.000 метара). После подне почела је да пада киша и сви чланови ове мале експедиције хтели су одмах да крену натраг у долину. Једино се противио Босио који је још једном желео да провери своје мерење. При самој помисли да би морао још једанпут да се пење на врх Триглава који је с крајњим напором већ савладао њега је хватао такав страх да је одлучио, макар и по киши и невремену, да преноћи ту и тек сутрадан се врати. Јохан Ротхамел је успео да наговори двојицу водича да му се придруже а Антон Корошец није хтео да остави Босија самог па је одлучио да заједно с њим проведе ноћ на врху Триглава.

Страховита олуја и громови тресли су целе ноћи камене литице. Пред зору је један гром погодио Антона Корошца и он је на месту остао мртав.

Шта је ове страшне ноћи преживео Босио на врху Триглава поред леша свог пратиоца никада се неће сазнати. Неће се знати ни како је престрављени Босио сишао низ оштри гребен Триглава и како је жив стигао у Вело Поље где је свратио у чобанску кућу да се окрепи. Ту је причао о стравичној ноћи када је муња убила његовог пратиоца. Примитивни и сујеверни чобани су извели закључак да је Босио чаробњак кад се њему није ништа догодило и да се сигурно за време олује замотао у свилене мараме и тако сачувао од громова. Међу чобанима се пронео глас да је Босио намерно оставио Корошца да страда на врху Триглава. Смрт омиљеног водича познатог у целом крају, тако је огорчила чобане да су моткама и секирама навалили на несрећног Босија у намери да га убију. Али он је упркос великом умору нашао још довољно снаге да умакне и докопа се Бохињског Језера и заштите власти.

Тако се смрћу сина оног човека чија је нога прва крочила на врх Триглава завршила експедиција аустриског инжењера Босија коме има да се захвали за прве прецизније податке о висини Триглава.

ВРХ ТРИГЛАВА

(Слике Марка Пернхарта)

КИНОПАНОРАМА

Већ више деценија кинематографски стручњаци желе да остваре приказивање филмова на кружном платну, које би било разапето око гледалаца, а не као досад на равном зиду. Још 1900 године Француз Гримуан-Самсон употребио је 12 филмских камера, смештених у великој корпи од врбова прућа закаченој за балон, да би снимио филм „Узлет из Париза", који је приказао исте године за време светске изложбе у Паризу. Филм је био пројектован са 12 апарата који су, сваки на свом делу, приказивали снимљену сцену а учвршћено платно се простирало око гледалаца смештених у једној дворани. Публика се, наиме, налазила на уздигнутом подијуму тако да је имала утисак посматрајући пројекције око себе, како стоји у корпи балона за летење који се подиже у ваздух изнад Париза.

Помоћу нових техничких средстава ову идеју су делимично искористили творци „синераме", а совјетски професор Голдоски, конструисао је „кинопанораму" на повијеном платну дугом преко 20 метара где се, према упрошћеном поступку, пројектују три слике. Пројекциона кабина дугачка преко 20 метара има три спрата и снабдевена је са седам апарата. Пројекција са камерама професора Голдоског могла се видети за време светске изложбе у Бриселу.

На основу изума овог научника подигнута је недавно у Москви прва кружна дворана за приказивање филмова. Платно је разапето око гледалишта а филм се приказује помоћу 11 камера. Први експериментални филм снимљен у ову сврху и приказан у новој врсти дворане за 200 гледалаца зове се „Пут пролећа".

Тренутно се у Совјетском Савезу зида 9 оваквих дворана, а прва ван Совјетског Савеза подигнута је пре извесног времена у Паризу. Гледалиште за 900 лица коштало је 200 милиона франака. У њему се налази 98 гласноговорника, 9 пројекционих апарата, и кабина дуга 22 метра. Технички део је обављан под руководством четири совјетска инжењера.

На првој претстави кинопанораме приказан је филм на обичном платну „Русија од пре 50 година" а потом је дат кинопанорамски филм „Два часа у Совјетском Савезу као да сте сами били у њему".

КАД СЕ ХОЋЕ СВЕ СЕ МОЖЕ

ДВА ДЕТЕТА ХИТАЈУ НА КРПЉАМА ИЗ СВОГ СЕЛА, 25 КИЛОМЕТАРА УДАЉЕНОГ, ПРЕКО БЕСКРАЈНИХ СНЕЖНИХ РАВНИЦА ДО „ШКОЛЕ". ОНИ ВОЛЕ СВОГ УЧИТЕЉА И НАСТАВУ, КОЈА УНОСИ ПРОМЕНУ У ЊИХОВ УСАМЉЕНИ ЖИВОТ. СВАКИ ПУТ КАД ВОЗ СА „ШКОЛОМ" НАВРАТИ У ЊИХОВ КРАЈ ОНИ ЖУРЕ ДА НЕ БИ ПРОПУСТИЛИ НИЈЕДАН ТРЕНУТАК ОВОГ РЕТКОГ ШКОЛОВАЊА

На северу и западу Канаде налазе се бескрајне брдовите и шумом обрасле области, које је човек до данас само делимично упознао, настанио и култивисао.

Поједини делови ових области сасвим су ретко насељени белим људима, Индијанцима и Ескимима који се баве углавном ловом, копањем злата и сечењем шуме. Потпуно изоловани, далеко од сваке цивилизације они живе у кућама од грубо истесаног дрвета. На једном месту је окупљено највише 5 до 10 породица. Уоколо на 100 км често се не налази ни најмања варошица.

Железничке линије су једина веза која спаја становнике ових крајева међу собом, као и са Источном Канадом у густо насељеним обалама Пацифика.

По законима ове земље свако дете мора да заврши бар основну школу. Као доказ да држава не одустаје од своје намере треба поменути да је свега 3% становника неписмено.

РОДИТЕЉИ ЧЕСТО ДОВОЗЕ СВОЈУ ДЕЦУ НА САНКАМА СА ПСЕЋОМ ЗАПРЕГОМ ПА ОСТАЈУ И ОНИ У ШКОЛИ ДА БИ ДОПУНИЛИ СВОЈЕ ЗНАЊЕ. СВАКИХ ШЕСТ НЕДЕЉА ШКОЛА НА ТОЧКОВИМА НАВРАТИ И ДО ЊИХ, ДА БИ СЕ ОДРЖАЛО ПЕТ ДАНА НАСТАВЕ. ВРЕМЕ ИЗМЕЂУ ЈЕДНОГ И ДРУГОГ ДОЛАСКА „ШКОЛЕ" ЂАЦИ ПРОВОДЕ У УЧЕЊУ И РАДУ МНОГИХ ДОМАЋИХ ЗАДАТАКА

Да би се могла школовати и деца настањена у пустим областима Канаде, Министарство просвете је увело такозване амбулантне основне школе. За ове области одређено је 6 оваквих школа које се састоје од једног, за ову сврху, нарочито подешеног железничког вагона. У једном његовом делу станује учитељ са породицом, док други део служи као учионица.

Свака „школа" има свој одређени круг кретања. Кад вагон приспе у једно место, смешта се на споредни колосек и ту остаје 5 дана. Деца долазе у групама у школу, доносе са собом храну и постављају око вагона шаторе у којима спавају. Ђаци су приморани да се свих 5 дана задрже крај своје школе пошто долазе понекад издалека.

Часове читања, писања, рачуна и историје одржава један учитељ. Број ђака у једној „школи" ретко прелази 15, а понегде их има свега троје.

Учионица у железничком вагону прави је конгломерат народности. Деца родитеља разних раса, који су се доселили из свих крајева света, добијају овде најосновније школско знање. Мали Индијанци и Финци, Немци и Французи, Норвежани и Енглези заједно седе у својим скамијама и пажљиво слушају учитеља.

Нова ЗЛАТНА ГРОЗНИЦА

Авантуристи који траже скривено нацистичко благо поново су у акцији. Сматрају да га на архипелагу Феникс има скривеног у вредности око 30 милиона фунти стерлинга. Пет великих сандука пуних злата, накита и уметничких слика закопао је ту немачки капетан Хелмут после капитулације Јапана.

Маја месеца 1945 године, када је Немачка била пред капитулацијом, капетан Хелмут се на својој оштећној подморници „У-438" враћао у базу. Како су луке биле разорене он се упутио у Шпанију, где је нашао уточиште.

Пошто су дани Немачке били одбројани он се поред Шпаније и Француске вратио у Бремен, где му се налазила жена. Одатле се аутомобилом пребацио у Хамбург, и ту је заједно са њом и још неким својим пријатељима, успео да опљачка једно скровиште драгоцености. Све ово благо је потрпао у подморницу која га је чекала у Бремену и вратио се у Шпанију.

Подморницом „У-438" у којој се налазило поред посаде још неколико жена кренуо је за Јапан. Путовање је било дуго и напорно, јер су само ноћу могли да изроне. Када су доспели у Тихи Океан, после двомесечне пловидбе, искрсла је нова сметња. Једна од жена је била пред порођајем, па није остало ништа друго него да се искрцају на једно од острва, насељено тамнопутим становницима.

Хелмут је изабрао архипелаг Феникс. Престрашене домороце успели су да придобију разним даровима. Жена је на порођају умрла и оставила девојчицу.

Једно мало скривено острво послужило је Хелмуту да на њему закопа благо. Пошто су тада сазнали да је и Јапан капитулирао, одлучили су да униште подморницу и да се разиђу. Једни су хтели да крену на Хебриде, док су други више волели да се на Новој Каледонији потопи подморница. Међутим, док су се спремали за покрет, подморница је експлодирала и од свих путник остао је жив само подофицир Шмит. После дуге одисеје Шмит је стигао у Швајцарску и ту умро. На самрти је открио тајну подморнице „У-438" и историју скривеног блага.

Сада се детаљно испитују сва острва архипелага Феникс и трага за већ одраслом белом девојчицом, која, верују, може да открије тајну.

ШТА СВЕ НЕМА

Најфинији, најскупоценији, једини такав шешир на свету стигао је ваздушним путем из Њујорка у Хелсинки, прву станицу на његовој пропагандној турнеји око света. Стаје 535 фунти, а верна је копија првог модела фармерског филцаног шешира који је пре сто година израдио Џон. Б. Стетсон. Овај „двојник" од препариране длаке дабровог крзна правила су 43 радника 12 месеци.

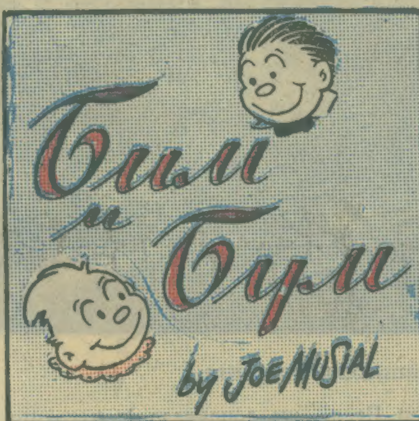
Инвентар биља

Совјетски ботаничар Г. Хликов последњих 25 година рада посветио је искључиво инвентарисању и класификацији биља. Колико је познато, његова књига од 800 страница претставља најопсежније дело ове врсте у светској литератури. Да би дошао до резултата, Хликов је пропутовао Европу и Африку.

ПРВЕ...

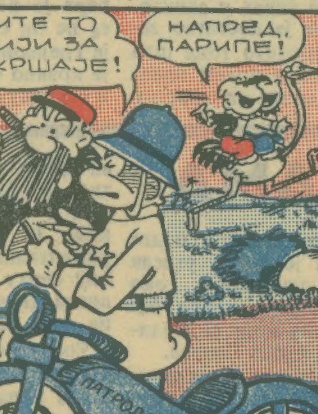
Прве олимписке игре одржане су 776 године пре наше ере. „На програму" тих игара била је свега једна дисциплина: трка на око 200 метара. То је био почетак када су Грци тек стварали свој олимписки календар и у размацима, сваке четврте године, одржавали такмичења. Данас је Олимпијада једна величанствена међународна спортска манифестација.

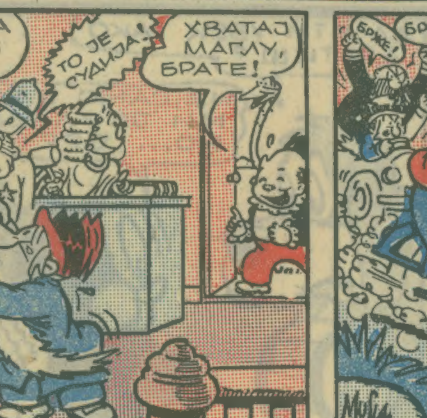

ЈАПАНСКИ БАГРЕМ

АГАВА АМЕРИКАНА

КОШЋЕЛА

Чудни разговори

Шума је прича — велика и заносна. И лепа као бајке у којима се приповеда о њој и о чудесним доживљајима који се збивају у њој.

Када посетите шуму не знате чему више да се дивите, или чему више да се чудите. А колико би вас шума тек занела када би вам она сама све испричала шта је доживела у својој предугој повести, и шта све у њој има и шта се све у њој догађа. Не чудите се ако чујете да шума може да „говори". Јер она заиста „говори" — прича лепше него иједна бака која је икад постојала и снажније него иједан књижевник који је икад о њој писао или је опевао. Али, она не прича сваком. Пред неким је јако ћутљива, а пред неким веома разговорна. Да би с вама разговарала и испричала вам чудесне приче, она захтева само једну ствар од вас — да је познајете, а то је веома тешко. Потпуно је не познају ни велики истраживачи, с којима она разговара, акамоли лаици.

— А на који се начин може с њом разговарати, какав је њен говор? — упитаће неко.

Њен говор је знање о њој, а тај језик пребогат је речима. Ако уђете у шуму и погледате танковрху јелу ви ћете се дивити њеној висини. Тешко да ишта више знате о њој, а стручњак одмах почне да разговара са шумом. Његово звање тка дивну причу. Шума га пита:

— Познајеш ли ову моју дивну ћерку?

— Како да не — одговара он милујући глатку кору сиве боје и погледајући у врх јеле који се „веже за небо". Познајем је добро и знам да је родом из Средње Европе. Може да узрасте веома високо, и до 55 метара, а има их које су израсле и до 70 метара, са пречником стабла, потпуно прав ог, 3 метра. На њему се налазе пршљенасто распоређене гране које се пружају водоравно. Листови су затупасти, збијени и распоређени у облику спирала. Шишарке на гранама стоје у усправном положају.

— А знаш ли још нешто о њој? — пита даље шума.

— Знам, знам... Њено дрво је жућкасто са прелазом у црвенкасту боју. У њему нема смоле. Лако се цепа, врло је еластично и прилично трајно. Употребљава се доста у грађевинарству, а често га користе столари и качари. Јако је осетљиво према диму у индустриским крајевима. Највише воли да живи у комшилуку са буквом и смрчом. Породица му је веома велика. Има 40 врста које су распрострањене на северној хемисфери. У нашој земљи расте обична или средњоевропска јела која достиже висину до 40 метара, а на Балканском Полуострву их има још две врсте: грчка и бугарска јела.

☆

Ово се десило једног пролећног дана. Весела група младића и девојака заједно са својим старим професором посетила је једну шуму. Дан је био диван. Сели су на меку густу траву, ту најмногобројнију породицу биљног света. Стари професор је пропутовао многе земље и видео свега и свачега. Собом је понео и албум пун слика, од којих и ми неке објављујемо.

— Да ли знате, децо, да је Балканско Полуострво једно од најбогатијих подручја Европе по броју дрвенастих врста — поче професор да прича. На њему има око 7.000 биљних врста, од којих преко 500 дрвенастих. У Србији постоји 60 самониклих врста дрвећа и око 150 врста жбуња.

Ту професор тренутно застаде и поче да преврће листове албума. Сви су пажљиво разгледали дивне слике. Нарочито су им падале у очи чудни облици грана и корења.

— А шта је ово? — упита један младић.

— То, то је афрички баобаб (Adansonia digitata). Ето, то дрво може да доживи дубоку старост — 4.000 до 5.000 година. Расте у сувим пределима Западне Африке. Становници га користе као неку природну фабрику која производи више артикала. Велике шупљине у стаблу служе као резервоари за воду. Људи праве од његовог лишћа супу, од коре лек за очи, а велике плодове једу као кувано поврће. Ово је гигантски примерак баобаба. Налази се у близини Дакра. Обим му је око 21 метар. Иначе, дрво баобаба исувише је порозно да би могло да се користи као грађа.

— Да ли код нас има нешто слично?

— Има, има — одговори професор. Ето, буква може да узрасте и по 50 метара, а да јој пречник стабла буде два метра. Либански кедар и чемпрес могу да доживе такође дубоку старост — по 3.000 година, кестен и храст по 2.000 година, липа 1.000, а бор 550 година. И још нешто: највећу висину достиже аустралиски еукалиптус — 140 до 150 метара а калифорниска секвоја 70 до 140 метара.

— А шта је то, ваљда нека окамењена животиња? — показа другу слику једна девојчица.

— Не, и ово је дрво. Знате, море често избаци на обалу разно корење и отпатке дрвећа и то после више месеци или година. Овај примерак што доста личи на фоку која се одмара заинтересовао је јапанског фоторепортера Ориона док је шетао морском обалом. Он га је снимио и мени га поклонио.

Лист по лист албума превртао је професор, а његове речи звучале су као нека бајка.

— Овде је илустрована упорна борба за опстанак. У појединим крајевима Новог Мексика често се стварају бујице које односе све на шта наиђу. Борба с природом нимало није лака, али ипак ово дрвеће успева да се некако одржи. Ово је једна врста кошћеле (Celtis occidentalis). Она се успешно борила против многих недаћа, И сада живи, иако су јој бујице натовариле на жиле куцавице неколико тона камења и готово потпуно поткопале корен.

— А ово?

— Свега сто метара од те кошћеле налази се ово чудно испреплетено стабло. Има нешто слично и код нас. Наиме, врњачки паркови обилују разним врстама дрвећа и цвећа. Међу њима се налази и јапански жалосни багрем (Sophora saponica) који као што видите на слици, има испреплетено грање које личи на сноп змија повезан у клупко. Овај багрем лети даје одличан хлад а зими се на њему нахвата снег као на крову куће.

Разговори се и даље воде.

Младићи и девојке не знају шта пре да виде, а шта све да упитају професора. Али он и без тога говори:

— Ово је агава американа. Њена домовина је Северна Америка. Одатле је пренесена у Европу а расте понегде и у слободној природи у пределима око Средоземног Мора, па и на обалама Јадранског Мора. У Средњој Америци из ње цеде шећерни сок од кога се превирањем добија алкохолни напитак — пулк. Лишће ове агаве употребљава се у медицини, а њена влакна за предиво. Народ је назива „стабло столећа", јер постоји веровање да цвета свега једном у сто година...

— Каква је то шума?

— То није никаква шума, то је џиновска трава — бамбусова трска. Бамбусово стабло је дрвенасто, а у осталих трава је зељасто. Расте веома брзо. Има разноврсну примену. Употребљава се негде за грађење кућа, за израду намештаја, влакна се употребљавају за плетење, стабљике за штапове, дршке кишобрана, држаље копаља, водоводне цеви и слично. Кад гледате помислите да је то непроходна џунгла и да кроз стабљике само што није промолила главу крвожедна звер. Висина и лишће као у врбе збуњују вас и ви мислите да је то шума. Бамбус расте у разним крајевима света. Ова шума на слици налази се у Џорџији, у Северној Америци. Има више врста бамбуса. У Јужној Азији постоји само око 50 врста.

☆

Прича старог професора ко зна докле би трајала да се већ није почео пуштати сумрак, а студен да залази у кости. Младићи и девојке су кренули кућама одушевљени причом старог професора. Тог пролећног дана они су чврсто одлучили да науче чаробни језик шуме.

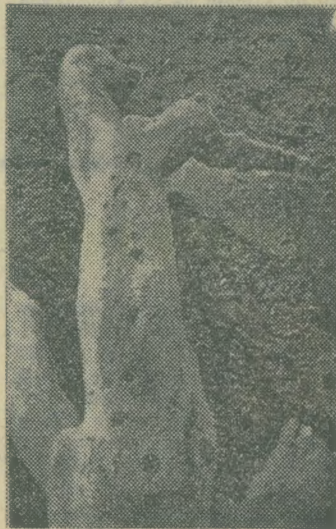
ВАМВУСИ

АФРИЧКИ БАОБАБ

СТО МЕТАРА ДАЉЕ ОД КОШЋЕЛЕ

КАД МОРЕ ИЗБАЦИ

ОПЕТ О ОДАЈИ ТИШИНЕ

У своје време смо говорили о опитима вршеним у соби где не допире никакав звук. Том приликом се утврдило колико један човек може да издржи са копреном на очима у мраку и без уобичајених звукова спољног света. После извесног времена овакве добровољце хватао је самртан страх или су добијали привиђања. Недавно су два енглеска истраживача поновила експеримент својих америчких колега у одаји тишине коју су начинили у болници у Лидсу. Међу добровољцима је било 11 жена и 9 мушкараца. Најдуже је те услове поднела једна жена од 44 године, која је у њој остала 92 часа и 20 минута, али је изишла у расположењу паничног страха. Најмање је поднео експеримент један мушкарац стар 32 године, који је избезумљен од страха изишао после 5 часова и 50 минута.

ЛЕТЕЋА ПОШТА У ШВЕДСКОЈ

Чист добитак шведских пошта у прошлој години је износио 17 милиона круна. Више од половине поште из Шведске за иностранство се превози авионима.

ЗА МЕТРИЧКИ СИСТЕМ

„Метрички систем је од битног значаја за успех у астронаутичким истраживањима", рекао је професор Луис Страус на скупштини Удружења америчких физичара, и додао: „Освајање космоса биће знатно олакшано ако одлучимо да се користимо системом мера који даје највише могућности и извесности".

Као што је познато, у Америци се као основна јединица за мерење дужине употребљава јард, 0,914 метара. Није искључено да ће ово допринети измени система мерења уопште а не само у астронаутици, и да ће и у школама да се уче само метарске мере.

ТРАКТОРИ И ТРЕШЊЕ

Инжењери пољопривредног факултета у Калифорнији конструисали су направу за брање трешања и крушака која за сат обере плодове са 30 до 50 дрвета. Направа се састоји од трактора, који тресе дрво, и система покретних врпци, постављених око стабла, које „носе" омлаћени плод у котарице.

САВРЕМЕНИ РОБИНЗОНИ

Недавно је застава САД добила своју педесет прву звездицу, намењену новој држави велике америчке федерације, Хавајским Острвима. Занимљиво је, међутим, да није свих осам острва Хавајског Архипелага потпало под амерички суверенитет. Једно од њих, познато под именом Нихау, остало је изван граница америчке федерације, али није припало ни било којој другој држави. На највећем жалу овог малог пацифичког острва стоји велика табла с натписом „Капу" што на хавајском језику значи „Забрањен приступ"

Нихау је на тај начин остао јединствена територија без политичке припадности, или боље рећи последња оаза савремених Робинзона који своју отаџбину радо називају „Рај на земљи".

Острво је дуго 12 и широко 3 километра. На њему нема аеродрома, пристаништа, телефона, електрике и аутомобила. Дуван, чај, виски, џин, пиво и други напици остали су непознати као и биоскоп, грамофон, радио или разне механичке направе. На острву нема ни суда ни затвора, ни дома за сирочад нити азила за душевно оболеле, као ни лекара ни апотеке. Око 250 становника који живе на острву здрави су телом и духом. Држе се потпуно по страни од свих светских догађаја, не занима их путовање на Месец нити тековине данашњице.

Цивилизованом човеку забрањено је да крочи на тло Нихауа. Не прима се ту није дан странац, јер су четири власника острва одлучили да њихови суграђани не доживе судбину других Хаваjаца који су постали нека врста циркуске атракције и туристичка сензација. На Нихауу живе последњи Хавајци чисте расе који не желе да измешају своју крв с другим људима.

Власници острва, које претставља неку врсту приватне државе, нису ипак Хавајци већ четири чистокрвна Енглеза. Њихови преци су јуначки служили својој отаџбини у бици код Трафалгара и један од њих, Франсис Синклер, добио је за награду велику територију на Новом Зеланду. Са својом децом, женом, њеним братом Гејробинсоном и његовом децом он је одмах пошао у далеки крај. На путу их је задесила страшна бура која је проузроковала бродолом у коме су изгубили животе Синклер и његова два сина. Остали путници су се спасли и прихваћени су у Хонолулу, где је за десет хиљада долара Робинзон од краља Камехамеха V купио пусто острво Нихау. Тако је острво и данас власништво четири брата Робинзона: Лестера, Селвина, Синклера и Емијера. Сви они су студирали у Енглеској док су њихови синови похађали америчке колеџе и остали да живе у САД. Ниједан од њих не намерава да се врати на родно острво и настави робинзонски живот.

Власници се нису задовољили само тиме да на острву окупе Хавајце исте расе који ће очувати нетакнуте своје прадедовске традиције, већ су увезли говеда чисте дурхамске расе која су се намножила и данас их има преко 10.000, мерино овце с Новог Зеланда којих има сада 12.000, ћуране којих има око 3.000 а затим фазане, домаће јаребице, препелице и пауне.

Једину незгоду становницима острва ствара оскудица воде. За време великих суша људи са суседних острва су сведоци невероватних призора када преко 20.000 грла стоке везане за пироге заплива морем преко канала до суседног острва Куаи које је богато водом.

Ипак становништва с Нихауа напушта острво и одлази на друга у хавајском архипелагу да би постали полицајци, ватрогасци, шофери таксија и келнери а девојке играчице хула-хопа. Њима је забрањено да се врате на родно острво да не би закужили домаће становништво клицама цивилизације.

Недавно је један од емиграната послао своме оцу грамофон с плочама. Захваљујући се, старац му је вратио поклон уз речи да та проклета машина чини сувише буке и да он више воли да слуша музику ветра међу палмовим гранама.

Становници острва Нихау ни су ништа знали о Другом светском рату све до дана када се један авион са оштећеног јапанског носача авиона спустио на острво. Становници су с љубављу прихватили рањеног пилота Хараду и лечили га неколико недеља. Када је Јапанац оздравио прикупио је оружје из олупине свог апарата и пошао у освајање острва. Чим је наишао на отпор убио је неколико младића али је после жестоке борбе савладан и убијен сопственим револвером. То јуначко дело извршио је домородац Бенихакака. Други неки Јапанац који се у међувремену спустио на острво и пошао у необичну војну заједно с Харадом када је видео да је рат на острву Нихау изгубљен извршио је харикири.

Крајем 1945 године Бенихакака је позван у Хонолулу где му је командант америчких пацифичких снага с великом помпом предао високо војно одликовање — Крст заслуга за САД и писмо с сличном честитком претседника Рузвелта. Збуњени Хавајац је добио и многе раскошне поклоне: један луксузни аутомобил и раскошну вилу за становање у Хонолулу али је одмах побегао и са страхом после причао на свом острву о страшним средствима за мучење што су их Американци измислили — која се зову ципеле, алкохолна пића тако жестока да сагоревају тело изнутра, аутомобили који шире смрад и тако даље.

Хавајци са Нихау су познати као најбољи подводни риболовци на Пацифику — они хватају огромне рибе- тестере, мерлане и друге и то без маски с кисеоником и пушака, а не презају ни да се ухвате у коштац са ајкулама. Њихови спортови су крикет, који су увели још браћа Робинзон, и нека врста корида с дивљим свињама које у трку хватају за рогове. Када ухвате неку огромну рибу или после нарочито обилног лова организују по недељу дана свечаности којима присуствује цело острво.

Пре кратког времена поред свих забрана успео је да им дође у посету један амерички сенатор с намером да их убеди у предности цивилизованог живота позивајући их да се прикључе америчкој држави. Домороци су га љубазно примили и угостили а затим су га одвели до жала и показали му велику таблу с натписом „Приступ је забрањен".

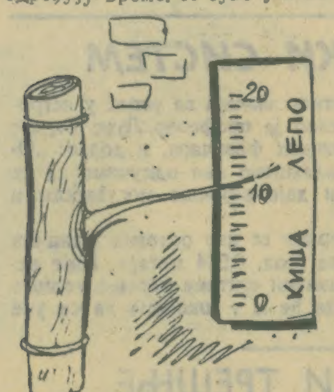
НАЈВЕЋЕ ДУБИНЕ

Први покушај да се утврди највећа дубина океана извршен је 1874 године, када су бродови „Челенџер" и „Тускарора" измерили у Маријанској и Курилској потолини дубине од 8.184 и 8.514 м. Касније, 1885 године, брод „Пингвин" је пронашао у потолини Тонга дубину од 9.430 м. Четири године доцније је брод „Неро" нашао у Маријанској потолини дубину од 9. 693 м, која је дуго сматрана за највећу. Када је „Гланет" 1912 године открио дубину од 9.778 м. у Филипинском рову многи океанолози су поверовали да је ту океан најдубљи, па су и каснија мерења то донекле потврђивала. Тек је брод „Емден" 1927 године у Филипинском рову од 336 мерења нашао на 46 места дубине веће од 10.000 м. а највећу од 10.400 м. Касније су и други бродови премеравали дубине у Филипинском рову и утврђивали дубине од 9.814 м. (јапански бродови „Мансуи", „Косун" и „Јодо") до 10.130 м. (брод „Вилеборд Снелиус").

У току Другог светског рата брод „Кејп Џонсон" нашао је у Филипинском рову још већу дубину — 10.497 м., а 1951 „Галатеа" — 10.540 м. Исте године енглески брод „Челенџер" открива још дубље место у Маријанској потолини — 10.863 м, што је сматрано за највећу дубину океана све до 1958 године, када је совјетски океанографски брод „Витјаз" у истој потолини открио место од 11.040 м.

ПРИРОДНИ БАРОМЕТАР

По младом четинарском дрвећу може да се одреди какво ће бити време: оно спушта своје гране пред кишу и подиже их чим наступа лепо време. Такву особину у великој мери има јела и по стању грања око њеног врха људи који живе у четинарским шумама поуздано одређују време. И суво јелово

дрво сачува способност да реагује на промене па се зато оно са успехом користи ради прављења природног барометра.

За ово треба исећи део стабла младе јеле заједно са гранчицом и пошто се очисти од коре, причврстити је уз какав ослонац, најбоље зид, али тако да она буде слободна, да не належе уза зид. Гранчица ће онда реаговати на време и њен крај ће се спуштати пред кишу а подизати пре лепог времена. Величина спуштања и подизања гранчице зависи од њене величине: ако је дуга 32 см осцилира 11 см, а кленова гранчица од 50 см свега 3 см.

Ради тачнијег претсказивања времена треба на картону направити поделу на сантиметре од 0 до 20 и тај картон причврстити на зид вертикално, тако да врх јелове гранчице прелази непосредно изнад њега, али не и изван њега удесно. На слици је показано како то треба да изгледа. После извесног времена може се на картону записати као и на обичном барометру — лепо и киша.

Овакав природни барометар показује поуздано какво ће време бити кроз 24 часа.

ИРСКА БАЈКА

WALT DISNEY

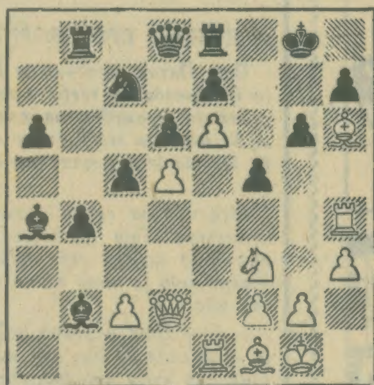

НАСТАВИЋЕ СЕ

Учимо шах

XCVII

Прошле две лекције показале су вам како су с Таљем прошли Смислов и Фишер. На реду је Бенке.

Ово је позиција из партије Таљ — Бенке одигране у четрнаестом колу Турнира кандидата. Бенке је јачи за два пешака али за Таља то нема никакве важности. Он ће сад у неколико потеза извојевати праву таљевску победу. На потезу је он, Таљ.

1. Лх6-ф8! Те8:ф8 2. Дд2-х6 Тф8-ф7 3. е6:ф7+ Кг8:ф7 4. Дх6:х7+ Лб2-г7 5. Тх4-х6 Дд8-г8 6. Дх7:г6+ Кф7-ф8 7. Сф3-г5 Дг8-д5 8. Тх6-х8+!!

Бенке предаје, јер ма шта да учини, спаса му нема. Ако би однео топа ловцем, Таљ би га одмах матирао скакачем. Ако би се заклонио од топа дамом, Таљ би га такође матирао скакачем, а могао би и дамом на пољу ф7. Дакле, пропаст је неизбежна.

НОВ НАЧИН УТВРЂИВАЊА ПОРЕКЛА МРЉА ЉУДСКЕ КРВИ чак иако су оне старе, добро састругане и невидљиве даће полициским иследницима ново оружје у руке. Два мађарска научника на основу активисања фибринолитичког енцимског система из крвних мрља, чак иако су оне пране топлом водом и сапуном тако да се трагови не могу ни видети, постижу успехе. Експериментима је показано да опрано платно даје позитивну реакцију чак и после два месеца али само када је у питању крв човека. Мрље од крви домаћих животиња, сисара или живине, не дају позитивну реакцију. Фибринолитички енцимски систем у крви може бити активиран ван тела хлороформом и бактеријама. „Знајући то пишу научници у једном немачком часопису, ми смо употребили ову технику и успели да добијемо позитивне резултате са осушеним капљицама крви на металу, стаклу или платну иако су старе чак и осам месеци".

КОГА И ЗАШТО УЈЕДАЈУ КОМАРЦИ. — Комарац уједа човека да би добио две супстанције које се стварају у бананама — објавио је један филипински научник, др Еусебио Гарцио са Медицинског колеџа у Манили. Није крв оно што комарац жели већ мала количина серотонина и норепинефрина који су неопходни овом инсекту. Др Гарцио сматра да комарци више нападају особе у чијој се храни налазе обилне количине ових супстанција, док имају мањи интерес за особе које не садрже ове елементе. Комарци откривају људе у чијој се храни налазе ове две супстанције, помоћу својих „антена". Мирис се осећа у ваздуху који издише особа пошто их је појела. Функција ових двеју супстанција у комарцу превазилази значај који имају хормони за човека. Оне су главни биолошки фактори који омогућују инсекту да лети, храни се, дише, прима утиске из околине, множи се и скаче. Женке комарца које живе девет дана морају да узимају ове супстанције из крви човека док је мужјацима који угину после неколико часова пошто изврше оплођење, довољна и количина добијена са рођењем.

ДЕЦА И ЗУБИ. — Још у првим месецима живота бебама треба прати десни. Мајка, пошто обавије прст газом нека их истрља. Касније, кад зуби избију то треба радити малом али не тврдом четкицом. Важно је да привикнете дете на прање зуба. Да би га приволели изаберите четку живих боја, да му то изгледа као забава. У случају да оно ипак одбије да прими четкицу у уста, научите га да после сваког оброка узима парче јабуке што такође доприноси одржавању зуба.

ЛИСИЦА У АВИОНУ. — У авиону ТУ—104 који саобраћа од Красноводска до Москве, привукла је пажњу свих путника једна лисица која је мирно лежала на крилу једног путника. Знајући да је довољно само да се она прошета кроз авион па да дође до панике а тиме и до губљења равнотеже, стјуардеса се одмах распитала како је она доспела ту и путницима објаснила: геофизичар В. Аристов који је био послом у Туркменији нашао је на лисичје гнездо. Од два младунчета једно је понео собом. Држао га је једно време са пилићима и оно се припитомило. Сада га носи својој кући у Москву.

Тако се први пут једна лисица возила готово три часа авионом на висини од 9000 метара.

Да ли знате?

У слици и речи

Велосипед на четири точка који се покреће помоћу једног мотора, усправни кревет-бицикл и аеромобил без точкова су три нова проналаска начињена један у Енглеској, а друга два у САД.

Овим велосипедом на четири точка одвезао се са кумовима неки Џон Одел на венчање. Млада се возила иза њега у једном прастаром Ролсу.

★

„Аеромобил" је једно од многобројних возила које користи

„дејство тла" и начињено је од ваздушних јастука. Конструисао га је један медицинар из Непусета у САД.

Овај усправни кревет бицикл је конструисао Џим Вилмор, студент из Бостона. Да би се

на њега попео најпре мора да се успуже уз неко дрво.

„ЖЕНСКА" ТЕЛЕВИЗИСКА СТАНИЦА

На месној телевизиској станици у граду Корпус Кристи, у Тексасу, запослене су искључиво жене. Штаб од двадесет и осам квалификованих жена у стању је да успешно обавља све редакциске, техничке и организационе послове. Свака од жена упозната је са радом свих одељења телевизиске станице, тако да се за сваког отсутног члана може наћи замена у самом колективу. Једини изузетак је рад с камерама за који се специјализовало десет жена. Само за специјалне и веће поправке узимају се техничари-мушкарци.

Сопственик ове приватне телевизиске станице, Франк Смит, тврди да жене боље обављају тешке послове од мушкараца и да се неупоредиво лакше сналазе кад нешто треба обавити у кратком року.

ПРЕОБРАЖЕНО СЕМЕ ЈЕЧМА

Шведски истраживачки институт за расад у Свелову, ускоро ће помоћу рендгенских зрака створити вештачко семе јечма названо „свелов палас" Оно ће имати изванредно чврсту сламку и брже ће сазревати од других сорти у северним подручјима.

ТОПЛИ ОКЕАНИ

Професор математике на факултету у Кембриџу Фред Хојл је дошао до закључка да ће вода у океанима временом достићи температуру кључања. Ово наравно неће бити тако „скоро" — тек кроз пет милијарди година. Пратећи температуре неколико последњих година, он је установио да ће порасти и температура Земље толико да ће се загрејати и вода у океанима. То ће довести и до испаравања воде, па и до промене читаве флоре и фауне на земљи.

Да би дошао до овог резултата професор Фред Хојл је морао да употреби најмодерније електронске машине на којима је рачунао пуна четири сата. Без ње би му било потребно 30.000 година.

НАЈВЕЋИ ТРАНСФОРМАТОР НА СВЕТУ

У Немачкој је пре кратког времена направљен један електрични трансформатор од 200.000 коњских снага тежак 271 тону. Његова величина заслужује да буде забележена: дужина му је 14,6, ширина 2,91, а висина 4,82 метра. За хлађење трансформатора потребна је специјална маст у количини од 42 тоне.

НАЈБОЉИ ОДМОР

Едисонова жена, забринута за његово здравље рече му:

— Мораш негде отићи на одмор!

— А, куда? — запита је он.

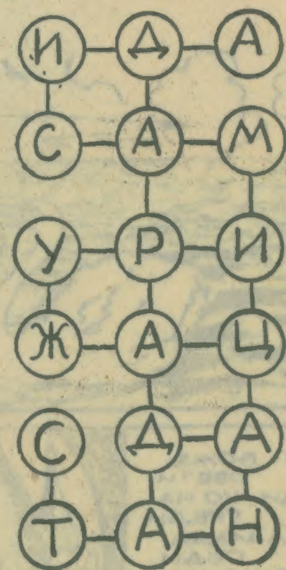
— Изабери сам, тамо где би ти било најпријатније.

— У реду! Сутра путујем.

Међутим, она га је следећег јутра нашла у лабораторији.

Дедине вештине

ЗАГОНЕТНИ КРУЖИЋИ

У ових 18 кружића наћи ћете осамнаест женских имена ако их повежете линијама између њих.

(Ида Сида, Дара, Мара, Рада, Мица, Цана, Нада, Наца, Ружа, Дана, Стана Сара, Ира, Даца, Ана, Дарица и Марица).

ГДЕ СЕ КРИЈЕ ПОГРЕШКА

Васа је са сестром стајао испред велике зграде на чијем је торњу избијао сат. Било је шест часова, па је сат шест пута откуцао. Док је сат избијао, Васа је гледао у свој часовник на руци:

— Требало је тридесет секунди, док је сат на торњу шест пута откуцао!

Сестра је запитала:

— А колико ће секунди бити потребно да сат откуца дванаест пута?

— Шездесет секунди! — одговорио је Васа.

Васа није имао право. Зашто?

Није тешко, али ипак ћемо вам рећи:

Да сат избије дванаест пута потребно је 66 секунди, јер између шестог и седмог откуцаја прође такође шест секунди, што Васа није урачунао

Колико је стар Шаров?

За три године Шаров ће бити трипут старији него што је био пре три године? Колико му је сада година?

(Шарову је шест година, а имао је три пре три године, 3 × 3 = 9.)

ОД КАДЕ — БУРЕ ОД РУКЕ — БЕБА

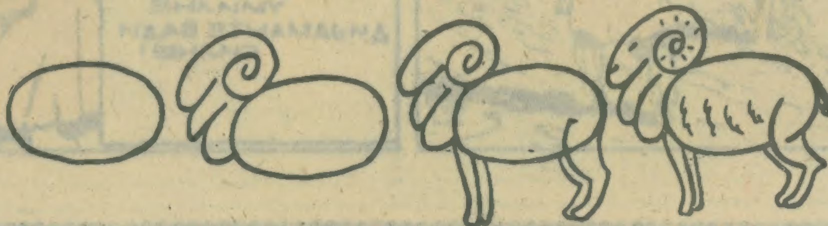
У сваком празном квадрату треба исписати по једно слово, тако да у сваком реду буде по једна реч од четири слова. Али следећа реч од претходне сме да се разликује само једним словом.

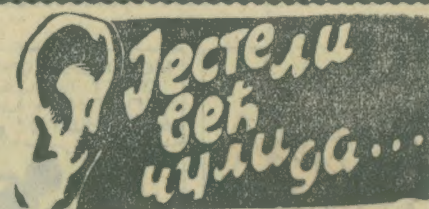
К	А	Д	А
·	·	·	·
·	·	·	·
·	·	·	·
Б	У	Р	Е

Р	У	К	А
·	·	·	·
·	·	·	·
·	·	·	·
Б	Е	Б	А

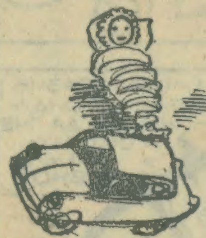
Покушајте да на тај начин, мењајући само по једно слово, од речи када добијете реч буре, и од речи рука реч беба.

ЗА МАЛЕ ЦРТАЧЕ

...у америчком граду Њу Џерсију постоји клуб особа рођених у аутомобилу.

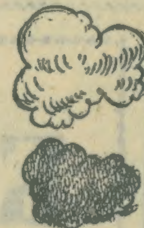

Клуб засад има свега 11 чланова.

...на великим рекама, као што су Дунав, Дњепар, Волга, Амур и Амазон, таласи могу да достигну висину од 1,5 до 2 метра.

...акростих није само назив за песму у којој почетна слова стихова дају неко име или реч. Акростихом се називао и порез који су градови Бар и Будва плаћали у Средњем веку српском владару.

...у Флориди су недавно почели да стварају вештачке облаке у боји који могу да се виде до 400 километара даљине, а

служе за проучавање ваздушних струја и других метеоролошких појава.

...бубашвабе спадају међу најстарије становнике наше планете. Према тврђењу стручњака њих је било пре најмање 500 милиона година. Занимљиво је да су се тадашње бубашвабе веома мало разликовале од данашњих.

... за најстарију биљку на свету научници сматрају пловун или прашуљицу која је расла на Земљи још пре 450 милиона година.

...Авар, име за припадника некадашњих турских номадских племена, значи уствари бегунац, скитач.

... музички инструмент флаута добила је свој садашњи облик тек 1847 године. Творац модерне флауте је немачки флаутиста Бем.

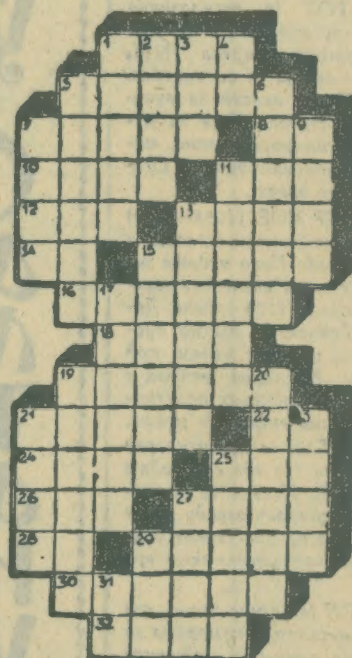
... гну, врста афричке антилопе чије је тело слично телу коња док му је глава као у бика, лако се може припитомити док је још млада.

... израз „гримаса" која означава искривљено, нацерено лице, постало је од старе германске речи „гримизон", која значи: бити бесан.

Водоравно: 1) део ноге; 5) лажна коса; 7) француски говорник из доба Револуције; 8) хемиски знак за галијум; 10) личност из Бородинове опере; 11) немачки књижевник („Чаробни брег"). 12) акустичка појава; 13) свеза; 14) предлог; 15) име француског композитора („Болеро"); 16) дилетант; 18) једновалентни радикал; 19) један уметник; 21) врста земље; 22) слово латинице; 24) крпе, траље; 25) предлог; 26) страно женско име; 27) врста тканине; 28) слово латинице; 29) један књижевни род; 30) штампа; 32) буре за воду.

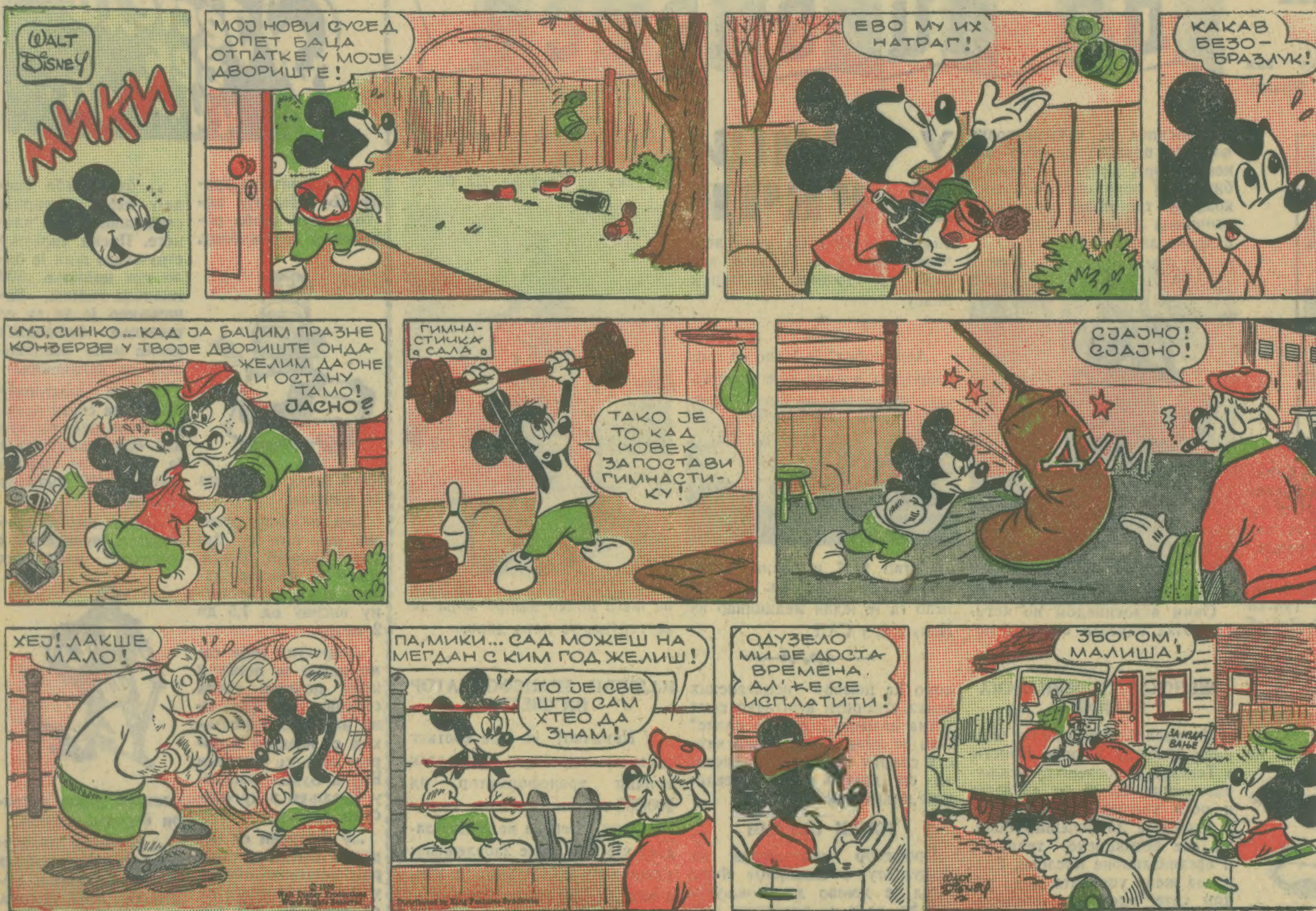
Усправно: 1) део железничке станице; 2) назив за државу у приватном праву; 3) староримски историчар; 4) врста першуна; 5) храм у Индији; 6) лука у Мароку; 7) подмићивање; 9) индиски новац; 11) врста вишње; 13) пољопривредна алатка; 15) преподневна претстава; 17) женско име; 19) град у Бугарској; 20) закључак; 21) град у Аустрији; 23) прилог за време; 26) женско име; 27) обмана; 29) једноцифрен број; 31) један инсект.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Воровавно: 1) пени; 5) Комови; 7) Нови; 8) оно; 10) Одеса; 12) еп; 13) Зага; 15) ал; 17) ратар; 19) циљ; 21) вика; 22) Мирела; 25) миља; 25) Або; 27) Отава; 29) ав; 30 него; 32) Об; 34) Лапад; 36) Рем; 38) Тула; 39) Чигота; 41) рана.

Усправно: 1) повез; 2) емисар; 3) но; 4) Иво; 5) код; 6) ине; 7) „Новац"); 8) опера; 11) агаве; 14) Атила; 16) лимит; 18) Акаба; 20) љиљан; 23) Равел; 24) Мосор; 26) овуда; 28) Агатон; 31) опута; 33) Беч; 36) ала; 37) мир; 40) га.

ЈОШ ЋЕМО ПРОГОВОРИТИ

Паја Патак објаснио је Гаји да никада не треба гласно стављати примедбе на рачун људи ако они могу да их чују. И Гаја је запамтио тај савет.

Међутим за време вожње трамвајем Гаја је одједном приметио испред себе једног човека који је имао грдно велик нос.

— Ујка Пајо — рекао је Гаја — ја сада ћутим, али када стигнемо кући проговорићемо опширније о овом грдном носу...

ЗА БИОСКОП

Гаја је био ко зна по који пут немиран, те му тетка Белка каже:

— Гајо, ако будеш добар и слушаш, омогућићу ти, кад буде време, да међу првима летиш у васиону.

— Лепо, тетка Белка, а шта би требало да радим да бих данас могао да одем у биоскоп.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је глобтротер?
Шта је аматол?
Ко је био Вебстер?
Шта је безистан?
Шта све значи реч кесон?

ОДГОВОР:

ГЛОБТРОТЕР *је човек који путује по страним земљама, нарочито да би видео природ-*

не лепоте и разне знаменитости.

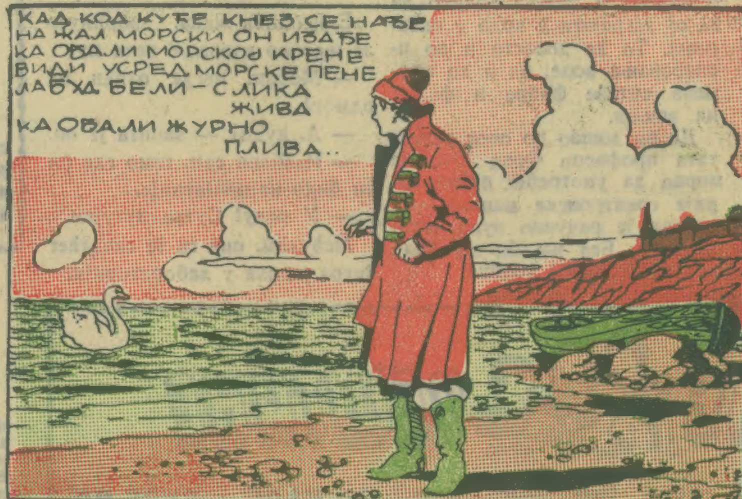
АМАТОЛ *је експлозивна смеша састављена од тротила и амонијум нитрата* (NH_4NO_3). *Слабији је од тротила, али је мање опасан за руковање. Употребљава се за пуњење артиљериских зрна, мина и авионских бомби. Осетљив је на влагу.*

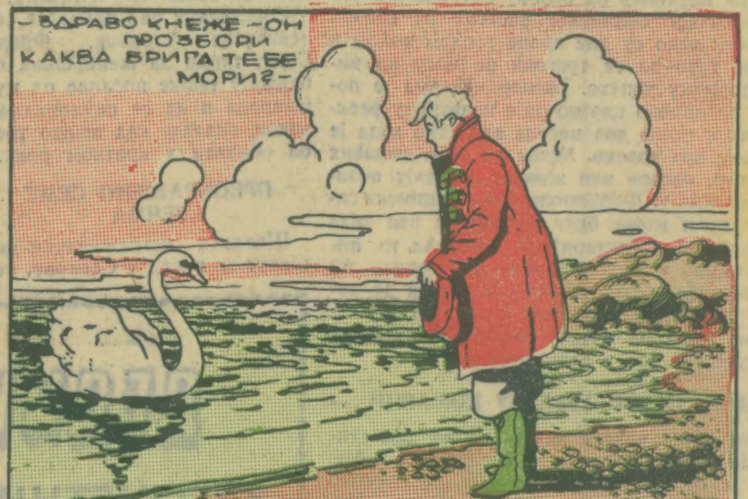
ВЕБСТЕР НОЕ *(1758—1843) је северноамерички филолог и лексикограф. Прво издање његовог Речника енглеског језика изишло је 1806 године. Доцније, Речник је знатно проширен, а и данас излази под називом Вебстеров речник и један је од најбољих практичних речника енглеског језика.*

БЕЗИСТАН *је персиска реч и означава трг где се продаје платно. На Истоку је то назив за пространу зграду са више дућана на обе стране улице, а све под заједничким кровом.*

КЕСОН *је велико звоно, најчешће метално, с коморама за постепено смањење ваздушног притиска који у њему влада. Употребљава се за радове под водом. Сем овога, кесон је назив и за кару с муницијом и за сандук на задњем делу лађе.*

БАЈКА О ЦАРУ САЛТАНУ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.